

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁGI GYAKORLAT

*Az Alkotmánybíróság
100 elvi jelentőségű határozata
1990–2020*

ELVI TÉTELEK

SZERKESZTETTE

GÁRDOS-OROSZ FRUZZSINA
ZAKARIÁS KINGA

HVG-ORAC – TK JTI

BUDAPEST, 2022

© Szerzők, 2022
© Szerkesztők, 2022
© HVG-ORAC, 2022

*Az alkotmánybírósági gyakorlat I–II.
Az Alkotmánybíróság 100 elvi jelentőségű határozata 1990–2020*
című kötetek kiegészítő füzetek,
amely a tárgyalt határozatok elvi tételeit tartalmazza

1. 21/1990. (X. 4.) AB HATÁROZAT – KÁRPÓTLÁS I.

KLICSU LÁSZLÓ

ELVI TÉTEL 1.

A személyek alkotmányellenes megkülönböztetését jelenti az, ha alkotmányos indokok hiányában egyes személyek volt tulajdonát – aszerint, hogy mi volt a tulajdon tárgya – reprivatizálják, másokét viszont nem [Alkotmány 9. §, 13. § (1) bekezdés, 70/A. §].

ELVI TÉTEL 2.

Az Alkotmány biztosítja a mezőgazdasági termelőszövetkezeteknek a tulajdonukban levő termőföldre való jogát. Az Alkotmánynak a kisajátításról szóló szabálya olyan garanciális rendelkezés, amely a tulajdonnak nemcsak egyedi hatósági határozattal, hanem törvénnyel való elvonására is irányadó. A tulajdonnak mind egyedi hatósági határozattal, mind pedig törvénnyel való elvonása csak azonnali, feltétlen és teljes kártalanítás mellett lehetséges [Alkotmány 13. cikk (1)–(2) bekezdés].

2. 23/1990. (X. 31.) AB HATÁROZAT – HALÁLBÜNTETÉS

TÓTH J. ZOLTÁN

ELVI TÉTEL 1.

Magyarországon az élethez és az emberi méltósághoz való jog – állampolgárságra tekintet nélkül – minden embernek veleszületett, sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető joga. Mivel alapvető jog lényeges tartalmát még törvény sem korlátozhatja, az élethez és az emberi méltósághoz való jog pedig alapvető jog, ezért az államnak az élethez és a méltósághoz való jog tiszteletben tartására és védelmezésére vonatkozó kötelessége alkotmányosan nem engedi meg a halálbüntetés fenntartását és alkalmazását [Alkotmány 8. § (1)–(2) és (4) bekezdés, 54. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Az emberi élet és az emberi méltóság olyan, a jog előtti értékek, melyek csak egymással egységben értelmezhetők: az egyik feltételezi a másikat. Ezeknek a jog számára érinthetetlen értékeknek a védelmét a tételes alkotmányjog szintjén az emberi élethez és az emberi méltósághoz való jog biztosítja, mely jogok szintén nem állhatnak fenn egymástól függetlenül. Ez az „emberi élethez és méltósághoz való jog” tehát egységes, oszthatatlan, egyszersmind korlátozhatatlan, és mint ilyen, felette áll minden más alkotmányos jognak, amelyeknek egyben eredője és nélkülözhetetlen meghatározója is [Alkotmány 8. § (1)–(2) és (4) bekezdés, 54. § (1) bekezdés].

3. 31/1990. (XII. 18.) AB HATÁROZAT – ABSZTRAKT ALKOTMÁNYÉRTELMEZÉS

GÁRDOS-OROSZ FRUZZSINA – SZENTGÁLI-TÓTH BOLDIZSÁR

ELVI TÉTEL 1.

Az Alkotmány valamely rendelkezésének elvont, nem konkrét ügghöz kapcsolódó értelmezésére kizárólag akkor kerülhet sor, ha az indítvány az Alkotmánybírósról szóló törvény által arra feljogosított szervek vagy személyek valamelyikétől származik, és nem általánosságban, hanem valamely konkrét alkotmányjogi probléma kapcsán kezdeményezi az Alkotmány ugyancsak konkrétan megjelölt rendelkezésének értelmezését, továbbá az adott alkotmányjogi probléma közvetlenül – más jogszabály közbejötté nélkül – levezethető az Alkotmányból [Alkotmány 2. § (1) bekezdés, 32/A. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Az előzetes normakontroll az Alkotmánybírósnak az alkotmányértelmezéstől eltérő feladata, amelyre kizárólag az Országgyűléshez már benyújtott törvényjavaslat tekintetében és meghatározott szervek vagy személyek indítványa alapján van lehetőség [Alkotmány 32/A. § (1) bekezdés].

4. 3/1991. (II. 7.) AB HATÁROZAT – PARLAMENTI KÜSZÖB

ERDŐS CSABA

ELVI TÉTEL 1.

A választójog egyenlősége nem jelenti és nem is jelentheti a választáskor kifejezett politikai akaratok csorbítatlanul egyenlő érvényesülését. Bár az Alkotmány kinyilvánítja a választójog egyenlőségét, az állampolgári politikai akarat képviselők útján való, azaz közvetett érvényesülése természetesen aránytalanságot eredményez. Az állampolgár valamely párt politikai orientáltságának elfogadásával és támogatásával vállalja a választás előre pontosan meg nem állapítható következményeit [Alkotmány 70. § (1) bekezdés, 70/A. §, 71. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Az explicit küszöb az Alkotmányba foglalt parlamentáris berendezkedés működőképességét szolgálja. Ha ugyanis a választási rendszer a legkisebb, a legcsekélyebb társadalmi támogatást elért pártokat is mandátumhoz juttatná, akkor ez veszélyeztetné mind a parlament döntéshozatali képességét, mind pedig a kormányzás stabilitását [Alkotmány 70. § (1) bekezdés, 70/A. §, 71. § (1) bekezdés].

5. 15/1991. (IV. 13.) AB HATÁROZAT – SZEMÉLYI SZÁM

BALOGH ZSOLT

ELVI TÉTEL 1.

A személyes adatok védelméhez való jognak mint információs önrendelkezési jognak az a tartalma, hogy mindenki maga rendelkezik személyes adatainak fel-tárásáról és felhasználásáról [59. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Az információs önrendelkezési jog gyakorlásának feltétele és egyben legfonto-sabb garanciája a célhoz kötöttség. Ezért személyes adatot feldolgozni csak pon-tosan meghatározott és jogszerű célra szabad, és az adatfeldolgozásnak minden szakaszában meg kell felelnie a bejelentett és közhitelűen rögzített célnak. A cél-hoz kötöttségből következik, hogy a személyes adatok meghatározott cél nélküli, „készletre”, előre nem meghatározott jövőbeni felhasználásra való adatgyűjtése és -tárolása alkotmányellenes [Alkotmány 8. § (2) bekezdés, 59. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Személyes adatot az érintetten és az eredeti adatfeldolgozón kívüli harmadik sze-mély számára hozzáférhetővé tenni – s eszerint adatfeldolgozási rendszereket egymással összekapcsolni – csak akkor szabad, ha minden egyes adat vonatko-zásában az adattovábbítást megengedő összes feltétel teljesült (Alkotmány 59. §).

ELVI TÉTEL 4.

A korlátozás nélkül használható, általános és egységes személyazonosító jel (személyi szám) alkotmányellenes [Alkotmány 59. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 5.

Alkotmányellenes a nyilvántartott adatok meghatározását a Minisztertanácsra bízni úgy, hogy a felhatalmazás körét a felhatalmazó rendelkezés tartalmilag sem határozta meg [Alkotmány 2. § (1) bekezdés, 8. § (2) bekezdés].

6. 48/1991. (IX. 26.) AB HATÁROZAT – GÖNCZ I.

HALÁSZ IVÁN – SZENTGÁLI-TÓTH BOLDIZSÁR

ELVI TÉTEL 1.

Az Országgyűlés alkotmánymódosítás nélkül csak akkor állapíthatott meg magá-nak új hatásköröket, ha ezzel nem vonta el más szerveknek az Alkotmányban meg-határozott hatáskörét [Alkotmány 29. § (2) bekezdés, 35. § (1) bekezdés h) pont].

ELVI TÉTEL 2.

A köztársasági elnök a honvédség főparancsnoka, de ez nem hatásköri szabály, inkább a hagyományokon alapul. Az államfőnek mindez irányítási jogosítványokat jelent, vezetési kompetenciákat nem. A Honvédség irányítása a Kormány, az Országgyűlés és a köztársasági elnök között oszlik meg [Alkotmány 29. § (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

El kell különíteni a köztársasági elnök ellenjegyzéshez kötött és ahhoz nem kötött hatásköreit. Amennyiben ellenjegyzés szükséges, a köztársasági elnöknek mindig biztosítania kell az ellenjegyzés beszerzését. Amennyiben jogszabályban meghatározott szerv véleményét ki kell kérnie, erre is köteles [Alkotmány 30. § (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 4.

Az államfő kinevezések esetén csak akkor tagadhatja meg a javasolt személyt, ha alappal arra következtet, hogy a kinevezés az államszervezet demokratikus működését megzavarná vagy veszélyeztetné [Alkotmány 30. § (1) bekezdés i) pont].

ELVI TÉTEL 5.

A köztársasági elnöknek jogi felelőssége csak az Alkotmányban meghatározottak szerint áll fenn, politikai felelőssége az Országgyűlés felé állapítható meg. Az államfő személye sérthetetlen (Alkotmány 31/A. §).

7. 57/1991. (XI. 8.) AB HATÁROZAT – JÁNOSI

ZAKARIÁS KINGA

ELVI TÉTEL 1.

Az Alkotmánybíróságnak hatáskörei gyakorlása során nem a normaszöveget önmagában, hanem az „élő jogot” kell az Alkotmány rendelkezéseinek tartalmával és az alkotmányos elvekkel összevetnie. „Élő jog” alatt a jogszabályt értelmezett és alkalmazott tartalmával együttesen kell érteni [Alkotmány 32/A. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A vérségi származás kiderítése, illetőleg az arra vonatkozó törvényi vélelem vitatása, kétségbevonása mindenkinek az önazonossághoz való jogból fakadó legszemélyesebb joga, amely az „általános személyiségi jog” körébe tartozik. Ezért a gyermek vérségi származása kiderítéséhez való jogának a törvényes képviselő korlátlan perindítási jogosultsága útján történő végérvényes elvonása alkotmányellenes [Alkotmány 54. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Az alkotmányjogi panasz – jogorvoslat. Az alkotmányjogi panasz intézményét ez a jogorvoslati funkció különbözteti meg az utólagos normakontrolltól [Alkotmány 32/A. § (1) bekezdés, Abtv. 48. § (1) bekezdés].

8. 64/1991. (XII. 17.) AB HATÁROZAT – ABORTUSZ I.

ZAKARIÁS KINGA

ELVI TÉTEL 1.

Az élethez való jog és a méltósághoz (önrendelkezéshez) való jog összefüggése az abortusszal megköveteli, hogy a terhességmegszakításról törvény rendelkezzen. Egyrészt a terhességmegszakítás kizárása közvetlenül és lényegesen érinti az anya önrendelkezési jogát. Másrészt az állam objektív, intézményes életvédelmi kötelezettsége kiterjed a keletkezőben lévő emberi életre is. Ez a kötelezettség nem abszolút, ezért lehetséges, hogy vele szemben más jogokat mérlegeljének [Alkotmány 8. § (2) bekezdés, 54. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Az ember jogi státuszához hozzátartozik két tartalmi alapjog, amelyek kitöltik a jogképesség formális kategóriáját és kifejezik a személy emberi minőségét: az élethez és az emberi méltósághoz való jog. Az emberi méltósághoz való jog azt jelenti, hogy van az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan, mindenki más rendelkezése alól kivont magja, amelynél fogva az ember alany marad, s nem válhat eszközzé vagy tárggyá. A méltóság az emberi élettel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, ezért minden emberre nézve egyenlő. Ha a jog az emberi státuszt kiterjeszti a születés előttre, akkor a magzatot fejlettségére tekintet nélkül el kell ismernie jogalannak [Alkotmány 54. § (1) bekezdés, 56. §].

ELVI TÉTEL 3.

A magzat életének védelme a fogantatástól kezdve állami kötelesség. Az állam objektív kötelességéből az élet védelmére az következik, hogy az állam nem engedheti meg alkotmányosan az indok nélküli abortuszt [Alkotmány 54. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 4.

A lelkiismereti szabadság joga a terhességmegszakítással összefüggésben azt jelenti, hogy az állam senkit sem kényszeríthet olyan helyzetbe, amely összeegyeztethetetlen a személyiségét meghatározó valamely lényeges meggyőződéssel. Az államnak nemcsak az a kötelessége, hogy az ilyen kényszertől tartózkodjék, hanem az is, hogy lehetővé tegye – ésszerű keretek között – az alternatív magatartást (Alkotmány 60. §).

9. 11/1992. (III. 5.) AB HATÁROZAT – ZÉTÉNYI-TAKÁCS-FÉLE ELÉVÜLÉSI TÖRVÉNY

JAKAB ANDRÁS

ELVI TÉTEL 1.

Jogállamot nem lehet a jogállam (így különösen a jogbiztonság) ellenében megvalósítani. A jogállam tartalmát adó alkotmányos elv az is, hogy az állam büntetőhatalmának törvényben meghatározott határai és feltételei nem változtathatók meg annak terhére, akinek a cselekményét büntetőjogilag megítélik [Alkotmány 2. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A már elévült bűncselekmények újból büntethetővé tétele, a még el nem évült bűncselekmények törvényi elévülési idejének meghosszabbítása, a még el nem évült bűncselekmények elévülésének törvénnyel való félbeszakítása, nyugvási vagy félbeszakítási oknak visszaható hatályú törvénnyel való megállapítása alkotmányellenes [Alkotmány 2. § (1) bekezdés, 57. § (4) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Az elévülés szempontjából nem lehet alkotmányosan különböztetni aszerint, hogy az állam politikai vagy pedig egyéb okból nem érvényesítette büntetőigényét. Határozatlansága miatt a jogbiztonságot sérti és ezért alkotmányellenes annak elévülési nyugvási okká nyilvánítása, hogy „az állam politikai okból nem érvényesítette büntetőigényét”. Alkotmányellenes, ha a törvény akként vonja hatálya alá a hazaárulás büntettét, hogy nem veszi figyelembe a bűncselekményi tényállás által védett jogi tárgy többszöri változását a különböző politikai rendszerekben [Alkotmány 2. § (1) bekezdés, 57. § (4) bekezdés, 70/A. §].

ELVI TÉTEL 4.

A kegyelmezési jog korlátozása a törvény alkalmazásával kiszabott büntetés korlátlan enyhítésére alkotmányellenes [Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés k) pont].

10. 30/1992. (V. 26.) AB HATÁROZAT – GYŰLŐLETBESZÉD

GÁRDOS-OROSZ FRUZZSINA

ELVI TÉTEL 1.

A demokratikus jogállamban az emberek meghatározott csoportjai elleni gyűlöletkeltés alkotmányos védelemben részesítése nem ellentétes az egyenlő emberi méltóságra, a diszkrimináció tilalmára, a nemzeti és etnikai kisebbségek védel-

mére, elismerésére vonatkozó alkotmányos értékekkel [Alkotmány 61. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A véleménynyilvánítás szabadsága a kommunikációs jogok olyan anyajoga, amely bár nem korlátozhatatlan, mint az élethez és emberi méltósághoz való jog, de kiemelt jelentőséget kap az alapjogvédelem rendszerében [Alkotmány 61. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

A gyűlöletbeszéd szabályozása körében a büntetőjogi szabályozás ultima ratio, a jogrendszer szankciós sarokköve, büntetőjogi szabályozás tehát csak abban az esetben lehetséges egy magatartás tiltása érdekében, ha az az elérni kívánt cél másként nem valósítható meg, és a korlátozás szükséges és arányos. A köznyugalom valamilyen elvont veszélyeztetése nem elégséges érv ahhoz, hogy a véleménynyilvánítási szabadságot büntetőjogi szankcióval alkotmányosan korlátozni lehessen [Alkotmány 61. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 4.

A szabad véleménynyilvánításhoz való jog a véleményt annak érték- és igazságtartalmára tekintet nélkül védi [Alkotmány 61. § (1) bekezdés].

11. 4/1993. (II. 12.) AB HATÁROZAT – EGYHÁZI INGATLANOK

SCHWEITZER GÁBOR

ELVI TÉTEL 1.

A vallási és lelkiismereti meggyőződésre tartozó kérdésekben az államnak semlegesnek kell lennie [Alkotmány 60. § (3) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Az Etv. elfogadásához nem szükséges a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata, hiszen valamely alapjogról szóló törvény – jelen esetben az Ltv. – minősített többséggel történő elfogadása nem zárja ki, hogy az adott alapjog érvényesítéséhez szükséges részletszabályokat megállapító törvényt egyszerű többséggel fogadja el az Országgyűlés [Alkotmány 60. § (4) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Az érintett egyházak javára szóló pozitív diszkrimináció, valamint a helyreállítás elsőbbsége kizárólag a vallásszabadság kiemelt fontosságára, továbbá az állam és az egyház elválasztásának kötelezettségére tekintettel indokolható alkotmányosan (Alkotmány 70/A. §).

12. 38/1993. (VI. 11.) AB HATÁROZAT – BÍRÓI FÜGGETLENSÉG

DRINÓCZI TÍMEA

ELVI TÉTEL 1.

A bírói függetlenség nemcsak más hatalmi ágakkal szemben, hanem a bírósági szervezetrendszeren belül is érvényesül. A bíróság nincs olyan kölcsönös meghatározottságban és függésben más hatalmi ágaktól, mint az a többi alkotmányos tényezőnél tapasztalható, nem érvényesül a politikai meghatározottság sem [Alkotmány 50. § (3) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A bírósági szervezeti törvénynek megfelelő garanciákkal kell ellensúlyoznia a külső igazgatási befolyást a bírósági szervezetrendszerre. Külső szereplő döntési jogköre a bírói kinevezéseknél önmagában nem alkotmányosértő, azonban ilyenkor biztosítani kell a bírók megfelelő részvételét a kinevezési folyamatban (például véleményezési jog) [Alkotmány 50. § (3) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

A jogszabály alkotmányossági vizsgálata eredményeképpen határozattal megállapíthatja azokat az alkotmányos követelményeket, amelyeknek a norma értelmezéseinek meg kell felelniük [Alkotmány 32/A. § (1) bekezdés].

13. 53/1993. (X. 13.) AB HATÁROZAT – EL NEM ÉVÜLŐ NEMZETKÖZI BŰNCSELEKMÉNYEK

ÁDÁNY TAMÁS – VARGA RÉKA

ELVI TÉTEL 1.

A nemzetközi jog általánosan elfogadott szabályai generális transzformációval, a nemzetközi szerződések speciális transzformációval válnak a magyar jog részévé. A nemzetközi jog és belső jog közötti összhangot biztosítani kell, ugyanakkor ez nem érinti az Alkotmány, a nemzetközi jog és a belső jog közötti hierarchiát [Alkotmány 7. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A nemzetközi joggal összefüggő belső jogszabály alkotmányosságát más összefüggésben, más szempontok alapján is vizsgálni kell, mint egy csakis a hazai jogot érintő normáét [Alkotmány 7. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Az elévülés kizárása vagy a magyar jog szerint történhet, vagy nemzetközi jog alapján, ha Magyarországot erre vonatkozó nemzetközi kötelezettség terheli [Alkotmány 7. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 4.

A háborús és emberiség elleni bűncselekmények megbüntetésére vonatkozó szabályok – mivel ezek az emberiséget és a nemzetközi együttélést alapjaikban veszélyeztetik – kogens nemzetközi jogot képeznek [Alkotmány 7. § (1) bekezdés].

14. 1/1994. (I. 7.) AB HATÁROZAT – AZ ÜGYÉSZ ÁLTALÁNOS PERINDÍTÁSI JOGA

VARGA ÁDÁM

ELVI TÉTEL 1.

Az ügyészség a kontinentális jogrendszerekben általában véve elfogadott helyzetének megfelelően a Magyar Köztársaságban elsősorban az ún. vádfunkciót ellátó szervezet, de e fő funkció mellett más feladatokat is ellát (Alkotmány 51. §).

ELVI TÉTEL 2.

Az általános ügyészi keresetindítási jog, amelynek alapján az ügyész fontos állami vagy társadalmi érdekből a fél helyett keresetet indíthat, sérti az egyén önrendelkezési jogát és cselekvési autonómiáját, továbbá a jogállamiságot is, ugyanis nem zárható ki, hogy az ügyész bármely ügyben az egyén kifejezett akarata ellenére is éljen keresetindítási jogával [Alkotmány 54. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Az ügyész általános perbeli fellépési joga a fél rendelkezési joga korlátozását illetően szintén diszkrecionális jogkört biztosít az ügyésznek, megbontja a polgári perbeli felek pozíciójának egyensúlyát [Alkotmány 2. § (1) bekezdés, 54. § (1) bekezdés].

15. 28/1994. (V. 20.) AB HATÁROZAT – VÉDETT TERMÉSZETI TERÜLETEK

KECSKÉS GÁBOR

ELVI TÉTEL 1.

A környezethez való jog alanyi alapjog és államcél együttesen, amelynek a környezet védelmét biztosítani hivatott intézmények és jogintézmények (intézmény-) védelmi oldala meghatározó (Alkotmány 18. §).

ELVI TÉTEL 2.

Az államnak a megelőző (preventív) intézkedéseket kell preferálnia a szankciós jellegű környezeti intézkedések helyett.

ELVI TÉTEL 3.

A környezethez való jog az államnak azt a kötelezettségét is magában foglalja, hogy a természetvédelem jogszabályokkal biztosított szintjét nem csökkentheti, kivéve, ha ez más alkotmányos jog vagy érték érvényesítéséhez elkerülhetetlen. A védelmi szint csökkentésének mértéke az elérni kívánt célhoz képest ekkor sem lehet aránytalan [Alkotmány 18. §, 70/D. § (2) bekezdés].

16. 34/1994. (VI. 24.) AB HATÁROZAT – AZ ÁLLAMPÁRTI DOKUMENTUMOK KUTATHATÓSÁGA

KÖBEL SZILVIA

ELVI TÉTEL 1.

Az igazgatási és hatásköri szabályok nemcsak felhatalmazzák a minisztert, hanem kötelezik is arra, hogy levéltári anyagok – beleértve az érintett pártokumentumokat is – védelmét, kezelését és kutathatóságát felelősséggel biztosítsa. Ez a rendelkezés az állam objektív intézményvédelmi kötelezettségének felel meg, amellyel konkretizálja a kutatás szabadsága érvényesülésének egyik biztosítékát, ezért a művelődési és közoktatási miniszternek, illetve a kultuszminiszternek adott felhatalmazás nem alkotmányellenes (Alkotmány 70/G. §).

ELVI TÉTEL 2.

A tudományos kutatás szabadságjogát érintő szabályozásra adott, miniszteri utasítás kiadására vonatkozó rendeleti felhatalmazás alkotmányellenes. A LÜSZ egyes szabályai jogszabályi minőség nélkül tartalmazznak a kutatás jogát érintő rendelkezéseket, ezért azok szintén alkotmányellenesek [Alkotmány 2. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

A tudományos élet szabadsága magába foglalja a tudományos kutatáshoz és a tudományos igazságok és ismeretek terjesztéséhez való szabadságjogot, amely tágabb értelemben a véleménynyilvánítási szabadsághoz kapcsolódik. A tudományos élet szabadságához fűződő jog elvileg ugyan mindenkit megillet, a szabadságjog tényleges jogosultjai azonban csak a tudomány művelői (Alkotmány 70/G. §).

ELVI TÉTEL 4.

Valamely adatkörnek államtitokká nyilvánítása minden esetben közvetlenül érinti a közérdekű adatok megismeréséhez való alkotmányos jogot. A szoros és intenzív összefüggés folytán az ilyen korlátozás csak törvényi szinten történhet. Valamely szervezet tevékenységére, működésére vonatkozó adat – ha az nem személyes adat – csak akkor titkosítható, ha az adat titkosítása elkerülhetetlenül szükséges, mert valamely más alapjog vagy alkotmányos érték érvényesítése érdekében az mellőzhetetlen [Alkotmány 61. § (1) bekezdés].

17. 37/1994. (VI. 24.) AB HATÁROZAT – ÖNKORMÁNYZATI TULAJDON

HOFFMAN ISTVÁN

ELVI TÉTEL 1.

A támadott törvénynek az a rendelkezése, amely a gyógyszerértári központokat is az időlegesen állami tulajdonban levő vagyon körébe sorolja, törvényhozói (autentikus) törvényértelmezésnek minősülő rendelkezés, amely nem sérti az önkormányzatok tulajdonára vonatkozó alkotmányi rendelkezéseket [Priv. tv. 1. § a) pont, Alkotmány 12. § (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A vonatkozó törvényi rendelkezés csak akkor minősülne az önkormányzati tulajdon sérelmének, ha egyértelműen meghatározható lenne, hogy az önkormányzatok jogcímet szereztek a gyógyszerértári központok tulajdonba adására. Minthogy azonban ez a kérdés kezdetől fogva vitatott volt, nem állapítható meg, hogy az önkormányzatoknak kétségtelenül jogcíme keletkezett e vagyontárgyak megszerzésére. Ennek a vitának az eldöntése pedig nem alkotmányossági kérdés [Ötv. 107. § (1) bekezdés b) pont, Alkotmány 12. § (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Az Alkotmány 43. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés és az Ötv. 3. §-a nem hatásköri szabályok, tehát csak annyiban szolgálhatnak alapul az Alkotmánybíróság eljárásának és határozathozatalának, amennyiben e rendelkezésekhez a törvényalkotó az Alkotmánybíróságra konkrét hatásköri szabályokat is telepített.

18. 60/1994. (XII. 24.) AB HATÁROZAT – ÁTVILÁGÍTÁS

KÖNCZÖL MIKLÓS

ELVI TÉTEL 1.

A jogállamban közhatalmat gyakorló vagy a politikai közéletben részt vevő személyek arra vonatkozó adatai, hogy korábban a jogállamisággal ellentétes tevékenységet folytattak, vagy olyan szerv tagjai voltak, amely korábban a jogállamisággal ellentétes tevékenységet folytatott, közérdekű adatok (Alkotmány 61. §).

ELVI TÉTEL 2.

A nem jogállami rendszerben keletkezett politikai rendőrségi nyilvántartások titkosságának fenntartása a nem közérdekűnek nyilvánított adatok tekintetében sem korlátozhatja az érintettek információs önrendelkezési jogát és az érdekelttek egyéb jogait [Alkotmány 59. § (1) bekezdés].

19. 43/1995. (VI. 30.) AB HATÁROZAT – BOKROS-CSOMAG

KECSŐ GÁBOR

ELVI TÉTEL 1.

A jogbiztonság mint a jogállamiság leglényegesebb fogalmi eleme és a szerzett jogok védelmének elvi alapja különös jelentőségű a szociális rendszerek stabilitása szempontjából [Alkotmány 2. § (1) bekezdés, 70/E. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A jogbiztonság a szerzett jogok védelme érdekében megköveteli, hogy az anyasági és a gyermektámogatási rendszer keretei között a viszonylag rövid és meghatározott idejű támogatásokat ne a hatályos jogszabályokban meghatározottaknál kedvezőtlenebb feltételekkel és időtartamra biztosítsák [Alkotmány 2. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Az anyasági és gyermektámogatási rendszerbe tartozó, hosszú időtartamra szóló támogatási forma esetében – különösen, ha abban nincs biztosítási elem – a törvényalkotó jogosult a támogatás egész jogi szabályozását megváltoztatni akként, hogy a változtatás azokra is kihasson, akik a támogatásra már jogot szereztek. Ilyenkor azonban a jogbiztonsággal összefüggő alkotmányos követelmény az érintettek számára olyan felkészülési idő biztosítása, amely szükséges a megváltozott rendelkezésekhez való alkalmazkodáshoz [Alkotmány 2. cikk (1) bekezdés].

20. 21/1996. (V. 17.) AB HATÁROZAT – SZIVÁRVÁNY-ÜGY

KOVÁCS VIRÁG

ELVI TÉTEL 1.

A társadalom pluralizmusa az alapjogok értéktartalmát illetően azzal a következménnyel jár, hogy a jogok többféle, egyszerre érvényes értéktartalommal bírhatnak: az alkotmányértelmezés feladata az alkotmányos jogok rendszerével összhangba nem hozható értelmezési koncepciók és az egymással össze nem férő koncepciók esetében a határvonalak kijelölése.

ELVI TÉTEL 2.

Az egyesülési jog korlátozásának mércéjét mások valamely alapjogával való ütközése esetén – egyúttal mások jogainak védelmi szintjét – a szükségesség és arányosság elve alapján kell meghatározni. A korlátozás csak akkor vehető fel, ha a védelemre szoruló jog – vagyis az egyesülési jog korlátozásának célja – alkotmányos jog vagy abból levezethető jog. A gyermek védelemhez való jogával való ütközés esetén a mérlegelés során a gyermek életkorát és az egyesület jellegét kell egymásra vonatkoztatva figyelembe venni (Alkotmány 63. §).

ELVI TÉTEL 3.

Önmagának mindenki árthat s vállalhat kockázatot, feltéve, hogy döntési képességgel rendelkezik: ilyen esetben az állam csak a határesetekben léphet fel korlátozással. A gyermek alapjoggyakorlásának terjedelme függ és együtt változik a joggyakorlás következményeit átfogó döntési képesség kibontakozásával és az életkor előrehaladtával (Alkotmány 54. §).

ELVI TÉTEL 4.

A gyermek védelemhez való jogának biztosítása érdekében egy adott szabadságjogot csak a védelem érdekében szükséges mértékben lehet korlátozásnak alávetni. A korlátozás vagy tiltás akkor arányos, ha a testi, szellemi vagy erkölcsi fejlődés veszélyeztetése az érintett korosztályra nézve konkrét és kellő súlyú. Az adott szabadságjog gyakorlásával szemben életkorból fakadóan szabott korlátozást a védeni kívánt kortársak érdekére tekintettel a korcsoport többi tagjára is ki kell terjeszteni (Alkotmány 67. §).

ELVI TÉTEL 5.

Törvényi szabályozás hiányában az Alkotmány alapján értelmezés útján kell meghatározni, hogy a gyermek egy adott alapjogot mennyiben gyakorolhat személyesen, illetve ki és mennyiben gyakorolja nevében és érdekében, továbbá azt is, hogy az adott alapjog gyakorlásából mennyiben van kizárva (Alkotmány 67. §).

21. 4/1997. (I. 22.) AB HATÁROZAT – NEMZETKÖZI SZERZŐDÉSEK ALKOTMÁNYOSSÁGÁNAK UTÓLAGOS VIZSGÁLATA

LÁNCOS PETRA LEA

ELVI TÉTEL 1.

Az Alkotmánybíróság a határozat rendelkező részében megállapította, hogy az Abtv. 1. § b) pontja alapján a nemzetközi szerződést kihirdető belső jogszabály utólagos alkotmányossági vizsgálat tárgya lehet, melynek keretében a belső jogszabály részévé vált nemzetközi szerződés Alkotmánnyal való összeegyeztethetősége is vizsgálható (Alkotmány 32. §).

ELVI TÉTEL 2.

Amennyiben a kihirdetett nemzetközi szerződést vagy annak rendelkezését az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek találja, a kihirdető belső jogszabály alkotmányellenességét állapítja meg. Ennek a Magyar Köztársaság nemzetközi kötelezettségére nincs hatása. A jogalkotó köteles az Alkotmánnyal való összhang megteremtésére. Az Alkotmánybíróság a kihirdető jogszabály megsemmisítésével kapcsolatos határozathozatalt észszerű időre felfüggesztheti [Alkotmány 7. § (1) bekezdés].

22. 27/1998. (VI. 16.) AB HATÁROZAT – FRAKCIÓALAKÍTÁS

SMUK PÉTER

ELVI TÉTEL 1.

Az olyan párthoz tartozó országgyűlési képviselőket, amelynek pártlistája a valamennyi területi pártlistára leadott és országosan összesített érvényes szavazatok több mint 5%-át megkapta, akkor is megilleti a képviselőcsoport létrehozásának joga, ha az Országgyűlés egyébként a képviselőcsoport alakításához magasabb létszámot határozott meg [Alkotmány 20. § (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A parlamenti küszöböt elérő párt képviselőcsoportjának létrehozásához és működéséhez szükséges létszám a párt képviselőinek az Országgyűlés alakuló ülésakor meglévő száma [Alkotmány 20. § (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség áll fenn, amíg a Hárszabály nem tartalmaz garanciális rendelkezést arról, hogy a képviselőcsoportokhoz nem

tartozó képviselők ténylegesen tagjai lehetnek az Országgyűlés bizottságainak, s különösen nem szabályozza az összes képviselőre kiterjedő részvételi lehetőség és a helyek arányos elosztásának módját [Alkotmány 20. § (2) bekezdés].

23. 30/1998. (VI. 25.) AB HATÁROZAT – KÖZÖSSÉGI VERSENYJOG

TÓTH TIHAMÉR

ELVI TÉTEL 1.

Ha a magyar jog anyagi szabályainak alkalmazása során, a megfelelő értelmezés révén nem valósulhat meg a közösségi jogi kritériumok szerinti döntéshozatal, úgy bekövetkezik ez utóbbi megsértése. A közösségi jogi kritériumok közvetlen határozzák meg a tagállami versenyhatóság eljárása alá vont vállalkozásokkal szemben hozott határozatok tartalmát (Alkotmány 2. §).

ELVI TÉTEL 2.

Alkotmányos felhatalmazás szükséges az uniós versenyjog alapelveit tartalmazó kritériumok kötelező magyarországi alkalmazásának előírásához (Alkotmány 2. §).

24. 19/1999. (VI. 25.) AB HATÁROZAT – ELŐZETES LETARTÓZTATÁS KÖTELEZŐ ELRENDELÉSE

KOÓSNÉ MOHÁCSI BARBARA

ELVI TÉTEL 1.

Nem a bíróságok feladatát meghatározó alkotmányrendeletből vezethető le a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések elrendelésének kizárólagos bírósági jogkörbe tartozása [Alkotmány 50. § (1) bekezdés]. A személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések ügyészi indítványra történő – kötelező – elrendelése nem ellentétes a bírói függetlenség elvével [Alkotmány 50. § (3) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Az előzetes letartóztatás ügyészi indítvány alapján történő kötelező elrendelése nem áll összhangban a személyi szabadság korlátozhatóságára vonatkozó azon alkotmányos kritériummal, miszerint a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedésekről kizárólag bíróság dönthet [Alkotmány 55. § (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

A kifogásolt rendelkezés sérti a normatív tartalommal rögzített jogállamiságból fakadó jogbiztonság követelményét, mert a törvényalkotó nem határozta meg az ügyészi indítvány alapjául szolgáló mérlegelési szempontokat [Alkotmány 2. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 4.

Az ügyészi indítvány alapján elrendelendő vagy fenntartandó előzetes letartóztatás esetén nem kizárt az előzetes letartóztatással kapcsolatos döntés elleni fellebbezés [Alkotmány 57. § (5) bekezdés].

ELVI TÉTEL 5.

Az előzetes letartóztatás ügyészi indítványra történő kötelező elrendelése, illetve fenntartása a szándékos bűncselekmény miatt kiszabott, legalább három évi végrehajtandó szabadságvesztés esetén ellentétes a személyi szabadság alkotmányos alapjogának korlátozásával szemben támasztott alkotmányos követelményekkel [Alkotmány 55. § (1) bekezdés, 8. § (1)–(2) bekezdés].

25. 42/2000. (XI. 8.) AB HATÁROZAT – LAKHATÁSHOZ VALÓ JOG

KARDOS GÁBOR

ELVI TÉTEL 1.

A szociális biztonsághoz való jog a szociális ellátások összessége által nyújtandó megélhetési minimum állami biztosítását tartalmazza. A megélhetési minimum garantálásából konkrétan meghatározott részjogok – így a lakhatáshoz való jog – mint alkotmányos alapjogok nem vezethetők le. E tekintetben az állam kötelezettsége és ebből következően a felelőssége nem állapítható meg [Alkotmány 70/E. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Az állam a polgárok megélhetéshez szükséges ellátásra való jogának realizálása érdekében társadalombiztosítási és szociális intézményrendszert köteles létrehozni, fenntartani és működtetni. A megélhetési minimumot biztosító szociális ellátások rendszerének kialakításakor alapvető alkotmányi követelmény az emberi élet és méltóság védelme. Ennek megfelelően az állam köteles az emberi lét alapvető feltételeiről – így hajléktalanság esetén az emberi életet közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet elhárításához szállásról – gondoskodni [Alkotmány 70/E. § (2) bekezdés].

26. 31/2001. (VII. 11.) AB HATÁROZAT – A MINŐSÍTETT TÖBBSÉGGEL KAPCSOLATOS GYAKORLAT

SZENTGÁLI-TÓTH BOLDIZSÁR

ELVI TÉTEL 1.

A kétharmados követelmény megkerülésének alkotmányos tilalma ugyanúgy vonatkozik a módosítás (megváltoztatás, kiegészítés és hatályon kívül helyezés) mellett a kétharmados törvényből egyszerű törvénybe történő átemelés egyes eseteire is [Alkotmány 2. § (1) bekezdés, 40/A. § (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A minősített törvények szervezeti hatályát egyszerű törvényi rendelkezésekkel nem lehet kiszélesíteni [Alkotmány 2. § (1) bekezdés, 40/A. § (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Az Alkotmányban a kétharmados többséget igénylő törvény nem tekinthető a törvényhozói akarat olyan „általános megelőlegezésének”, amely ezáltal automatikusan biztosítja a kétharmados törvény normatartalmának a rendes törvényalkotási eljárásban hozott törvényekbe való átvételét [Alkotmány 2. § (1) bekezdés, 40/A. § (2) bekezdés].

27. 58/2001. (XII. 7.) AB HATÁROZAT – NÉVJOG

NÉMETH ÁGNES

ELVI TÉTEL 1.

A névjog az emberi méltóságból levezethető alapvető jog. Minden embernek elidegeníthetetlen joga van az (ön)azonosságát kifejező saját névhez és annak viseléséhez. Ezek a névjog első tartományába tartozó jogok, melyek az állam által nem korlátozhatóak [Alkotmány 54. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A névjog egyéb elemei – így különösen a névválasztás, a névváltoztatás, a névmódosítás – a jogalkotó által alkotmányosan, a szükségesség-arányosság tesztje alapján korlátozhatók [Alkotmány 8. § (2) bekezdés, 54. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Az állam nem zárhatja ki kategorikusan a későbbi, névmódosítást célzó magánkezdeményezéseket [Alkotmány 54. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 4.

Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség áll fenn amiatt, hogy az Országgyűlés a családjogi törvényben nem tette lehetővé, hogy a házasságkötést követően a férj is viselhesse felesége családi nevét [Alkotmány 66. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 5.

A törvényerejű rendeleti szintű szabályozás a törvénnyel azonos szintű szabályozásnak minősül [Alkotmány 8. § (2) bekezdés].

28. 22/2003. (IV. 28.) AB HATÁROZAT – EUTANÁZIA I.

FILÓ MIHÁLY – KISS MÁTÉ JENŐ

ELVI TÉTEL 1.

A gyógyíthatatlan beteg döntése arról, hogy életének a rá váró szenvedésekkel teli hátralévő részét nem akarja végigélni, a beteg önrendelkezési jogának része, amely korlátozható, de el nem vonható. Az állam életvédelmi kötelezettségéből fakad, hogy a törvény garanciális feltételek teljesüléséhez köti e jog gyakorlását [Alkotmány 8. § (2) bekezdés, 54. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A gyógyíthatatlan betegnek az a kívánsága, hogy életének az orvos tevőleges segítségével vessen véget, nem tekinthető önrendelkezési joga olyan részének, amelyet törvény akár teljes egészében is ne vonhatna el [Alkotmány 54. § (1) bekezdés].

29. 50/2003. (XI. 5.) AB HATÁROZAT – ORSZÁGGYŰLÉSI BIZOTTSÁGI VIZSGÁLATOK

SZABÓ ZSOLT

ELVI TÉTEL 1.

Az országgyűlési bizottsági vizsgálatok hatékonyságának biztosításához törvényi szintű garanciák szükségesek [Alkotmány 21. § (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Az országgyűlési bizottsági vizsgálatok során törvényben kell biztosítani a vizsgálatban érintettek alapvető jogainak védelmét és a jogorvoslathoz való jogot [Alkotmány 21. § (3) bekezdés].

30. 32/2004. (IX. 14.) AB HATÁROZAT – KÜLKÉPVISELETI SZAVAZÁS I.

HALLÓK TAMÁS

ELVI TÉTEL 1.

A külföldön történő szavazás szabályainak hiánya az Alkotmány 70. § (1) bekezdése alapján választójoggal rendelkező állampolgárokat kizár alapvető jogaik gyakorlásából.

ELVI TÉTEL 2.

Az Alkotmány 71. § (1) bekezdésében szabályozott szavazás titkossága önmagában nem alapvető jog, hanem a választások egyik alapelve. Ezért az alapvető jogokat korlátozó jogszabályok alkotmányosságának megállapítására kidolgozott ún. szükségesség-arányosság teszt alkalmazásával nem ítéltető meg a szavazás rendjére vonatkozó eljárási szabályok alkotmányellenessége a szavazás titkosságának sérelme miatt.

ELVI TÉTEL 3.

A külképviseleti szavazás olyan szabályaira van szükség, amelyek megfelelő garanciákkal kizárják azt, hogy a szavazatszámoló bizottság vissza tudjon követketetni arra, hogy az egyes választópolgár milyen szavazatot adott le [Alkotmány 71. § (1) bekezdés].

31. 55/2004. (XII. 13.) AB HATÁROZAT – A KORMÁNY HIVATALI IDEJE

SULYOK MÁRTON

ELVI TÉTEL 1.

Az Alkotmány rendelkezései a Kormány megalakulását, illetve megbízatásának megszűnését a miniszterelnök személyéhez kötik, amelyek az új miniszterelnök megválasztásáig iránymutatók [Alkotmány 33/A. §, 33. § (3) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A Kormány és a miniszterelnök megbízatásának megszűnési eseteit és jogkövetkezményeit „azonnaliság” jellemzi, a miniszterelnökkel szemben nem köthető ki harminc napos lemondási idő [Alkotmány 33/A. és 39/C. §].

ELVI TÉTEL 3.

A Kormány – a miniszterelnök útján – bizalmi szavazást javasolhat, illetve az

általa benyújtott előterjesztés feletti szavazást bizalmi szavazásként javasolhatja megtartani. Ha az Országgyűlés nem szavaz bizalmat, akkor a Kormány köteles lemondani [Alkotmány 39/A. § (3)–(5) bekezdés].

32. 7/2005. (III. 31.) AB HATÁROZAT – NEMZETKÖZI SZERZŐDÉSEK MEGKÖTÉSE ÉS KIHIRDETÉSE

MOLNÁR TAMÁS

ELVI TÉTEL 1.

A köztársasági elnöknek a törvény aláírását megelőzően előzetes normakontroll kezdeményezésére vonatkozó jogköre kiterjed – formai és tartalmi értelemben is – a nemzetközi szerződést kihirdető törvény rendelkezései alkotmányos felülvizsgálatának kezdeményezésére [Alkotmány 26. § (4) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A jogállamiság alkotmányos elve magában foglalja az állam által vállalt nemzetközi jogi kötelezettségeknek való megfelelést, azok jóhiszemű végrehajtását (pacta sunt servanda) [Alkotmány 2. § (1) bekezdés, 7. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Ahhoz, hogy egy nemzetközi szerződés a belső jogban alkalmazható legyen, szükség van a megfelelő szintű jogszabályban való kihirdetésre – az ún. önvégrehajtó (self-executing) nemzetközi szerződések esetében is [Alkotmány 7. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 4.

A visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalma, valamint a nemzetközi jog és a belső jog közötti összhang sérülhet, ha a nemzetközi szerződést kihirdető jogszabály később lép hatályba, mint az adott nemzetközi szerződés. Különösen körültekintően kell eljárnia a jogalkotónak a magánjogi jogalanyok jogait és kötelességeit további jogalkotási aktus közbejötté nélkül átrendező ún. önvégrehajtó (self-executing) nemzetközi szerződések kihirdetésekor [Alkotmány 2. § (1) bekezdés, 7. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 5.

A nemzetközi szerződéskötési eljárásban az Országgyűlés kizárólag belső jogi síkon cselekszik (felhatalmazást ad a nemzetközi szerződés kötelező hatályának elismerésére), míg a köztársasági elnök csak külső (nemzetközi síkon zajló) cselekményeket tesz (elismeri a nemzetközi szerződés kötelező hatályát, vagyis kiállítja a „megerősítésről”, „jóváhagyásról” vagy „csatlakozásról” szóló okiratot és megküldi a másik félnek vagy a letéteményesnek) [Alkotmány 19. § (3) bekezdés].

dés f) pont, 30/A. § (1) bekezdés b) pont]. Az alapvető jogokra és köteleességekre vonatkozó szabályokat tartalmazó, valamint a kizárólagos törvényhozási tárgykörbe tartozó nemzetközi szerződések kötelező hatályának elismerésére pedig csak az Országgyűlés adhat felhatalmazást [Alkotmány 8. § (2) bekezdés].

33. 22/2005. (VI. 17.) AB HATÁROZAT – VÁLASZTÁSI FÖLDRAJZ

KURUNCZI GÁBOR

ELVI TÉTEL 1.

Az egyenlő választójog speciális egyenlőségi szabálynak tekinthető a hátrányos megkülönböztetés alkotmányos szabályához képest. Az egyenlő választójog követelménye szerint a jognak az egyes személyeket egyenlő méltóságú személyekként kell kezelnie [Alkotmány 54. § (1) bekezdés, 70/A. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Az egyenlő választójog elvéből fakadó alkotmányossági követelmények érvényesítésének mikéntjét jelentősen befolyásolja a törvényhozó által létrehozott rendszer. A választójog egyenlő értékűsége viszont minden esetben azt jelenti, hogy a választópolgárok azonos számú és értékű szavazattal rendelkeznek, és a szavazatszámolásnál is minden szavazat ugyanannyit ér [Alkotmány 71. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

A választójog egyenlőségének elve megköveteli a képviselői helyek választókerületek közötti egyenletes elosztását, valamint azt, hogy az egyéni választókerületekben a választásra jogosultak száma a lehető legkisebb mértékben és csak a megfelelő alkotmányos indokkal térjen el egymástól [Alkotmány 71. § (1) bekezdés].

34. 42/2005. (XI. 14.) AB HATÁROZAT – JOGEGYSÉGI HATÁROZATOK FELÜLVIZSGÁLATA

BENCZE MÁTYÁS

ELVI TÉTEL 1.

Az Alkotmánybíróság a hatáskörére és funkciójára vonatkozó szabályok értelmezésével új, a releváns jogszabályokban nem szereplő hatáskört állapíthat meg saját maga számára, amennyiben úgy ítéli meg, hogy az feladata ellátásához szükséges.

Így hatáskörébe tartozik a Legfelsőbb Bíróság által meghozott jogegységi határozatok alkotmányosságának vizsgálata és esetleges megsemmisítése. A megsemmisítés jogalapja lehet az, ha a bíróság jogértelmező hatáskörén túllépve új jogi normát alkot, és az is, ha a Legfelsőbb Bíróság jogértelmezése tartalmilag alkotmányellenes [Alkotmány 32/A. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Alkotmányellenes az a bírói értelmezés, amely lehetőséget biztosít állami szervezetek számára az állami vagyon sérelmére elkövetett bűncselekmények esetében pótmagánvádlóként való fellépésre. Ennek oka, hogy „közhatalmi funkcióval rendelkező egyetlen állami szervezet se vehesse át az ügyészségtől a vádemelés és vádképviselés közhatalmi jogkörét”. A büntetőeljárás garanciális szabályainak megsértése miatt „kizárt, hogy a sértett eljárási jogállásának erősítését célzó pótmagánvád eszközként szolgáljon a közhatalmi szervezetek ügyészséget megkerülő fellépéséhez, és ez által az ügyészség alkotmányos jogállásának gyengítéséhez” [Alkotmány 51. § (1)–(2) bekezdés].

35. 45/2005. (XII. 14.) AB HATÁROZAT – NEMZETI VAGY ETNIKAI KISEBBSÉGHEZ TARTOZÁS

PAP ANDRÁS LÁSZLÓ

ELVI TÉTEL 1.

Az Alkotmány védelemben részesíti a nemzeti és etnikai kisebbségeket. Az egyes személyeknek valamelyik nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozásáról szóló döntése és ennek nyilvánosságra hozatala – az emberi méltóságból levezetett – önazonossághoz, önrendelkezéshez való jog körébe tartozik [54. § (1) bekezdés, 68. § (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Mindenkit megillet a személyes adatok védelméhez való jog, de a nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozására vonatkozó információs önrendelkezési jog korlátozható [Alkotmány 59. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

A nemzeti és etnikai kisebbségi önkormányzatok létrehozásának joga alapja lehet a kisebbséghez tartozás kinyilvánításával kapcsolatos önrendelkezési jog valamilyen korlátozásának [59. § (1) bekezdés, 8. § (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 4.

Alkotmányértelmezéssel nem határozható meg, hogy az információs önrendelkezési jog milyen korlátozása fogadható el alkotmányosnak a nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozásról szóló nyilatkozat valódiságának ellenőrzése érdekében.

ELVI TÉTEL 5.

A nemzeti és etnikai kisebbségi önkormányzat a kisebbséghez tartozó személyek közéletben való kollektív részvételéhez fűződő jog gyakorlásának egyik, de nem egyetlen alkotmányosan elfogadható formája, a törvényhozó széles döntési jogsultsággal rendelkezik [Alkotmány 68. § (4) bekezdés].

36. 32/2006. (VII. 13.) AB HATÁROZAT – A KORMÁNY ÜLÉSEINEK DOKUMENTÁLÁSA

TÉREY VILMOS

ELVI TÉTEL 1.

A közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez való jog alapján kötelező dokumentálni a kormányüléseket; a kormányülések tartalmi dokumentálására irányuló kötelezettség biztosítása törvényi szabályozást igényel [Alkotmány 8. § (2) bekezdés, 61. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A közhatalom formalizált szabályok szerinti gyakorlására irányuló jogállami követelmény, illetve a Kormány és tagjai parlamenti felelőssége alapján is dokumentálni kell a kormányüléseket úgy, hogy abból a Kormány döntési folyamatának lényege rekonstruálható legyen [Alkotmány 2. § (1) bekezdés, 39. § (1)–(2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Mivel törvényi garanciális szabályok (Titoktv., Avtv.) megfelelő biztosítékot nyújtanak a kormányületekről készült összefoglaló, emlékeztető vagy jegyzőkönyv jogszerűtlen (szükségtelen, illetve aránytalan alapjog-korlátozásként értékelhető) államtitokká minősítésével szemben, az Államtitokkörü jegyzék 13. pont második fordulata nem korlátozza alkotmányellenes módon a közérdekű adatok megismeréséhez való jogot.

37. 16/2007. (III. 9.) AB HATÁROZAT – VIZITDÍJ

SZENTGÁLI-TÓTH BOLDIZSÁR

ELVI TÉTEL 1.

A tiltott népszavazási tárgykörök taxatív felsorolást képeznek, azokat megszorítóan kell értelmezni, nem elegendő egy népszavazási kérdés hitelesítésének megtagadásához a tiltott tárgykörrel való közvetett, távoli összefüggés kimutatása [Alkotmány 28/A. § (5) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A költségvetés mint kizárt népszavazási tárgykör nem vonatkoztatható valamennyi olyan népszavazási kérdésre, amelynek költségvetési vonzata van, csak a kifejezetten a költségvetési törvény megváltoztatására irányuló indítvány hitelesítése tagadható meg ezen az alapon [Alkotmány 28/E. § (5) bekezdés a) pont].

38. 39/2007. (VI. 20.) AB HATÁROZAT – KÖTELEZŐ VÉDŐOLTÁS I.

ZELLER JUDIT

ELVI TÉTEL 1.

Az életkorhoz kötötten kötelező védőoltást intézményesítő jogi szabályozás a gyermek személyi, szűkebben testi integritáshoz való jogának korlátozását valószínűsíti meg, nem jelenti azonban az önrendelkezési jog és az egészséghez való jog korlátozását. E védőoltások intézményesítése korlátozza a szülő lelkiismereti szabadságát és ezzel összefüggésben a gyermekének adandó nevelés megválasztásának jogát is [Alkotmány 54. § (1) bekezdés, 60. § (1)–(2) bekezdés, 67. § (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Az életkorhoz kötötten kötelező védőoltások nem minősíthetők szükségtelen alapjog-korlátozásnak. Tekintettel a természettudományos előfeltételesekre, ezek a védőoltások alkalmas és szükséges eszköznek minősülnek egyrészt a gyermekek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődésének biztosításához, másrészt az egész társadalom fertőző betegségekkel szembeni védelméhez [Alkotmány 67. § (1) bekezdés, 70/D. § (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

A kötelező védőoltás alóli ideiglenes és végleges mentesítés megtagadásával szembeni jogorvoslat akkor lenne hatékony, ha a kötelezettek a jogszabályi rendelkezések megkerülése vagy megszegése nélkül fordulhatnak olyan fórumhoz, amely a védőoltás beadása előtt, érdemben tud döntené az ideiglenes vagy végleges mentesítésről. A kötelező védőoltást elrendelő határozat általános azonnali végrehajthatósága azért aránytalan jogkorlátozás, mert így akkor sem állítható helyre a jogszerű állapot, ha a jogorvoslati eljárásban mentesítik ez érintettet a védőoltás alól [Alkotmány 50. § (2) bekezdés, 57. § (5) bekezdés].

ELVI TÉTEL 4.

Az arányosság keretei között külön kell mérlegelni a kötelező egészségügyi beavatkozás és a lelkiismereti és vallásszabadság viszonyát. Az „összehasonlító

teherpróba” mint kiegészítő alapjogi teszt mutatja meg, hogy a kultuszszabadságra tekintettel indokolt-e kivételt tenni az általános szabály, vagyis az oltás kötelezősége alól (Alkotmány 60. §).

ELVI TÉTEL 5.

A tájékoztatáshoz való jog az emberi méltósághoz való jogból származik, ezért az Eütv.2 általános rendelkezései védőoltások esetében is megfelelően biztosítják a beteg tájékoztatáshoz való jogát, ezt nem írja felül a védőoltás kötelező jellege [Alkotmány 54. § (1) bekezdés].

39. 154/2008. (XII. 17.) AB HATÁROZAT – BÉK I.

SZEIBERT ORSOLYA

ELVI TÉTEL 1.

Az állam a házasságot intézményként részesíti védelemben, és ennek a védelemnek fenntartása továbbra is indokolt (Alkotmány 15. §).

ELVI TÉTEL 2.

Az „élettársi kapcsolat” létesítése (is) összefüggésben áll az önrendelkezési joggal [Alkotmány 54. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Miután az azonos nemű személyek nem köthetnek házasságot, a különneműek házasságát és annak védett mivoltát nem sérti és veszélyezteti az azonos nemű személyek által létrehozható bejegyzett élettársi kapcsolat (Alkotmány 15. §).

ELVI TÉTEL 4.

A különneműek bejegyzett élettársi kapcsolata lényegében ugyanazokkal a joghatásokkal jár, mint a házasság, ez pedig sérti az Alkotmány 15. §-át, magában hordozza a házasság alkotmányos védelme kiüresedésének és a jogbizonytalanságnak a veszélyét [Alkotmány 2. § (1) bekezdés, 15. §, 70/A. § (1) bekezdés].

40. 1025/B/2008. AB HATÁROZAT – NYELVVIZSGA

G. KARÁCSONY GERGELY

ELVI TÉTEL 1.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint alkotmányos a diploma kiadását nyelvvizsga letételéhez kötni, mert a foglalkozás gyakorlását lehet szubjektív előfelté-

telhez kötni, amennyiben az előfeltétel előre ismert a hallgatók számára és a teljesítés elvi lehetősége mindenki számára fennáll; a foglalkozás gyakorlása objektív korláthoz nem köthető (Alkotmány 70/B. §).

ELVI TÉTEL 2.

A szociális biztonsághoz való jog a szociális ellátások összessége által nyújtandó megélhetési minimum állam általi biztosításának kötelezettségét tartalmazza. A diploma megszerzésének feltételeként nyelvvizsga letételének előírása nem mutat érdemi alkotmányjogi összefüggést a szociális biztonsághoz való joggal (Alkotmány 70/E. §).

ELVI TÉTEL 3.

A felsőfokú tanulmányaikat befejező hallgatók a diploma megszerzése szempontjából homogén csoportot alkotnak. Ezen a csoporton belül nem tekinthető önkényes megkülönböztetésnek az, hogy a jogalkotó a diploma megszerzését általános szabályként nyelvvizsga letételéhez kötötte, de – átmeneti időre – tekintetbe vette egy korosztály sajátosságait, az idősebbek tanulással járó fokozott megterhelését.

41. 62/2009. (VI. 16.) AB HATÁROZAT – FELSŐOKTATÁSI AUTONÓMIA

BÁRÁNY V. FANNY – KOCSIS MIKLÓS

ELVI TÉTEL 1.

A felsőoktatási autonómia fogalmából nem következik az, hogy egyes, az intézmény gazdálkodására lényeges hatást gyakorló döntéseknél alkotmányos akadálya lenne annak, hogy a törvényhozó valamely autonómián kívüli szerv hatáskörébe utalja a döntés célszerűségének a vizsgálatát; az előzetes hozzájárulás megkövetelése mindaddig nem veti fel az Alkotmány 70/F. és 70/G. §-ának a sérelmét, amíg a korlátozás az autonómia egyéb elemeit, a tudományos és szervezeti önállóságot nem veszélyezteti. A fenntartó szerepvállalása a felsőoktatási intézmények működésében nem eleve ellentétes az Alkotmány 70/G. §-ával; törvény megállapíthatja a fenntartói irányítás azon kereteit, amelyek között a felsőoktatási intézmény jogszerű működése ellenőrizhető.

ELVI TÉTEL 2.

A felsőoktatási intézmények autonómiájából nem vonható le olyan következtetés, hogy az egyetemek, főiskolák jogszabályi kötöttségek nélkül dönthetnének el, milyen képzéseket indítanak és azokra kiket vesznek fel. A felsőoktatási felvételi rendszer normatív szabályozása mindaddig megfelel az Alkotmány 70/F. és 70/G. §-ának, amíg a szabályozás objektív kritériumokon alapul, és kizárja a Kormány, az államigazgatás önkényes beavatkozását.

42. 121/2009. (XII. 17.) AB HATÁROZAT – A JOGALKOTÁS SZABÁLYOZÁSA

TÓTH JUDIT

ELVI TÉTEL 1.

A jogforrás jelenti egyrészt a jogszabályt, másrészt a jogalkotó hatáskört és annak gyakorlását. A jogforrások szabályozása ezért kizárólag az Alkotmány feladata [Alkotmány 7. § (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A jogalkotás rendje a jogszabályok létrejöttéhez vezető, jogilag szabályozott eljárás, még tágabban a teljes társadalmi-politikai folyamat [Alkotmány 7. § (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Az Alkotmány elsődlegessége kizárja, hogy az Alkotmányban szabályozott törvényhozási tárgyköröket alkotmányon kívüli (és így szükségképpen alkotmány alatti) jogszabályok, akár törvények szabályozzanak [Alkotmány 8. § (2) bekezdés, 77. § (1) bekezdés, 32/A. § (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 4.

El kell választani a jogszabályokat az állami szervek egymás közötti viszonyai-ban érvényesülő „állami irányítás egyéb jogi eszközeitől”, mert az állami irányítás egyéb jogi eszközei nem vehetik át a jogalkotás funkcióját [Alkotmány 35. § (1) bekezdés, 37. § (2) bekezdés, 40. § (3) bekezdés].

ELVI TÉTEL 5.

Nem egyeztethető össze a jogállamisággal és az abból fakadó jogbiztonság követelményével, ha a hatósági eljárásban a hatóság és a felek jogait és kötelezettségeit nem jogszabály rögzíti [Alkotmány 2. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 6.

A jogszabályok egységes szerkezetben való közzététele nem jogalkotás sem eredményében, sem eljárásában. A jogalkotásban részt vevő köztársasági elnöknek pedig nincs önálló jogalkotási hatásköre a rendes jogrendben (Alkotmány 30/A. §).

ELVI TÉTEL 7.

A jogszabály kihirdetése és közzététele nem azonos. Az ehhez kapcsolódó hivatalos lap alkotmányos intézmény, a jogszabályok kihirdetésének orgánuma, ezért a hivatalos lapok szerkesztőinek megjelölése, a lap szerkesztése és a jogszabá-

lyok autentikus közlése a Kormány alkotmányos feladata [Alkotmány 26. § (1) bekezdés, 35. § (1)–(2) bekezdés, 37. § (3) bekezdés].

ELVI TÉTEL 8.

Célszerűségi szempontokat figyelembe véve észszerű az Országgyűlés és a Kormány megbízatási idejéhez igazodó jogalkotási program készítése, kiadása, de hiánya nem alkotmánysértő. A jogalkotási program véleményezése nem sért alkotmányos elveket [Alkotmány 50. § (3) bekezdés].

43. 143/2010. (VII. 14.) AB HATÁROZAT – CSATLAKOZÁSI KLAUZULA

BALOGH-BÉKESI NÓRA

ELVI TÉTEL 1.

Az Alkotmánybíróságnak van hatásköre az Európai Uniót működtető szerződés alkotmányossági vizsgálatára.

ELVI TÉTEL 2.

A Lisszaboni Szerződés reformjai, ideértve az Európai Unió jogi személyé válását is, nem változtattak azon, hogy a Magyar Köztársaság tagállamként, azaz az Európai Unió tagjaként, de továbbra is önálló államként vesz részt az európai integrációban.

ELVI TÉTEL 3.

Az Alkotmány 2/A. §-ába foglalt Európa-klauzula megfelel a 2. §-ból levezetett népszuverenitás követelményének, így nem áll fenn alkotmányon belüli ellentmondás.

44. 37/2011. (V. 10.) AB HATÁROZAT – KÜLÖNADÓ II.

SOMODY BERNADETTE

ELVI TÉTEL 1.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az adó elsődleges rendeltetése, hogy a természetes és jogi személyek hozzájáruljanak a közterhekhez, emellett másodlagosan az állami gazdaságpolitikának is eszköze, amely felhasználható a közpénzekkel való észszerű gazdálkodás biztosítására. Az adóztatás mint szabályozási eszköz alkalmazására a törvényalkotónak széles mozgástere van [Alkotmány 70/I. § (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A törvényben meghatározott jogcímen és mértékben, visszaélés nélkül megszerzett bevétel lezárt adóévre szóló visszaható hatályú adóztatása sérti az emberi méltósághoz való jogot [Alkotmány 54. § (1) bekezdés, 70/I. § (2) bekezdés].

45. 165/2011. (XII. 20.) AB HATÁROZAT – A MÉDIARENDSZER MŰKÖDÉSE

POLYÁK GÁBOR

ELVI TÉTEL 1.

A nyomtatott és az internetes sajtótermékek számára előírhatók a tartalmukat érintő sajátos médiajogi kötelezettségek, és ezeket hatóság felügyelheti. Ez a megoldás nem eleve alkotmányellenes. Az alkotmányosság feltétele, hogy a szabályozás a sajtószabadság szükséges és arányos korlátozása legyen, valamint rendelkezésre álljon bírósági felülvizsgálati lehetőség a hatóság döntésével szemben. A korlátozás arányosságának mérlegelésénél meghatározó szempont az adott médium közönségre gyakorolt hatása, ezért a korlátozás alkotmányos mértéke médiumonként eltérő [Alkotmány 61. § (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A sajtótermékek nyilvántartásba vételi kötelezettsége megfelelő garanciák mellett nem sérti a sajtószabadságot [Alkotmány 61. § (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Az újságírói információforrások védelmére vonatkozóan a sajtószabadság tiszteletben tartására figyelemmel megfelelő és részletes törvényi garanciákra van szükség. A szabályozás akkor alkotmányos, ha biztosított az előzetes bírói kontroll, az információforrás felfedésére az újságíró csak megfelelő indokkal kötelezhető, és a szabályozás tiszteletben tartja az arányosságot és a szubszidiaritás elvét [Alkotmány 61. § (2) bekezdés].

46. 166/2011. (XII. 20.) AB HATÁROZAT – KIEMELT ÜGYEK

TÓTH MIHÁLY

ELVI TÉTEL 1.

Az eljáró bíróság ügyész általi kijelölésének törvényi lehetősége mind a törvényes bírósághoz való jog elvével, mind a tisztességes eljárás követelményével ellenkezik [Alkotmány 57. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Az őrizetbe vétel bírói döntés nélküli 120 órás időtartama a személyes szabadsághoz való alapjog aránytalan korlátozása. A fogva tartott terhelt megfosztása a védőtől akár időlegesen is a hatékony védekezés alapjait, meghatározó feltételeit vonja el. A védelem jogainak ilyen mértékű korlátozása – anélkül, hogy ennek okait a törvény megjelölne és megfelelő biztosítékokat, ellensúlyokat építene a rendszerbe – az elérni kívánt célhoz képest aránytalan, ezért megengedhetetlen [Alkotmány 55. § (1) bekezdés, 57. § (3) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Az eljárási törvényben annak előírása, hogy a nyomozási bíró a terhelt személyi szabadságáról döntő eljárásban értékelje, „vegye figyelembe” a nyomozás krimináltaktikai szempontjait, sérti a bíróság pártatlanságához fűződő jogot, ezért alkotmányellenes [Alkotmány 57. § (1) bekezdés].

47. 22/2012. (V. 11.) AB HATÁROZAT – EURÓPAI INTEGRÁCIÓS NEMZETKÖZI SZERZŐDÉS

VÁRNAY ERNŐ

ELVI TÉTEL

Az uniós célt szolgáló, az Alaptörvényből eredő hatáskörök közös gyakorlására irányuló nem uniós jogi nemzetközi szerződés az Alaptörvény integrációs klauzulája alá tartozik, ratifikálásához az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges [Alaptörvény E) cikk].

48. 32/2012. (VII. 4.) AB HATÁROZAT – HALLGATÓI SZERZŐDÉSEK

VINCZE ATTILA

ELVI TÉTEL 1.

Az Alaptörvény az oktatásban részt vevők anyagi támogatását a művelődéshez való jog olyan lényeges garanciájának tekinti, amelynek szabályozása törvényi formát követel. Ez a szövegbeli változás „felülírja” azt az alkotmánybírói gyakorlatot, amely a jelöltek anyagi támogatására vonatkozó szabályokhoz korábban nem igényelt törvényt [Alaptörvény XI. cikk (2) bekezdés]. A kifogásolt Korm. rendelet által választott megoldás, amely a legalább részben államilag finanszírozott hallgatókat az oklevél megszerzését követő húsz éven belül a képzési idő kétszeresének megfelelő időtartamra (jellemzően 10–12 évre) hazai jogvi-

szony létesítésére kötelezi, a szabad mozgáshoz való jogon keresztül a foglalkozás megválasztására vonatkozó szabadság védelmi körébe is tartozik [Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Az alapvető jogokra vonatkozó lényeges szabályokat törvényben kell szabályozni, lényeges kérdések rendelettel még erre vonatkozó felhatalmazás esetén sem szabályozhatóak. Ezért a hallgatói szerződés lényeges elemei (a hallgatói szerződés megkötésére kötelezettek tényleges köre, a szerződés tartalma, a felek jogai és kötelezettségei) kizárólag törvényben rendezhetők [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés].

49. 33/2012. (VII. 17.) AB HATÁROZAT – BÍRÓK NYUGDÍJAZÁSA

CSINK LÓRÁNT

ELVI TÉTEL 1.

Amennyiben egy jogszabályból következő rendelkezéssel szemben csak formális jogorvoslati lehetőség van, akkor ez a jogszabály az Abtv. 26. § (2) bekezdése szempontjából közvetlenül hatályosuló jogszabálynak minősül, és ellene helye van alkotmányjogi panasznak.

ELVI TÉTEL 2.

Az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdéséből (bírói függetlenség és elmozdíthatatlanság) nem lehet levezetni a bírókra vonatkozó nyugdíjkorhatárt. Erről a törvényhozó Országgyűlésnek kell döntenie, és annak sincs akadálya, hogy a nyugdíjkorhatárt csökkentse. Az viszont következik az Alaptörvénynek ebből a cikkéből, hogy a nyugdíjkorhatár csökkentése csak fokozatosan, megfelelő átmeneti idő biztosításával történhet, egyik pillanatról a másikra nem.

ELVI TÉTEL 3.

Az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdésében található utalás a történeti alkotmányra azt jelenti, hogy az értelmezés során figyelembe kell venni az egyes intézmények történelmi hátterét.

ELVI TÉTEL 4.

Az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdéséből az is következik, hogy az alkotmányi rendelkezések értelmezésekor nemcsak egy-egy rendelkezést kell vizsgálni, hanem azok kontextusát is, úgy, hogy az Alaptörvény egységes és ellentmondásmentes egész maradjon.

ELVI TÉTEL 5.

Formai okból sérti az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdését, ha egyszerű többséggel elfogadott törvény szabályozza a bírói megbízatás megszűnésének valamely lényeges kritériumát.

50. 38/2012. (XI. 14.) AB HATÁROZAT – HAJLÉKTALANSÁG I.

LÁPOSSY ATTILA – AMBRUS ISTVÁN

ELVI TÉTEL 1.

A szabálysértéssé nyilvánításnak is meg kell felelnie a bűncselekménnyé nyilvánítás, a büntetőjogi beavatkozás kapcsán támasztott alkotmányos büntetőjog jogállami követelményeinek és az alapjog-korlátozásra vonatkozó feltételeknek [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, I. cikk (3) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A jogalkotó a közterület életvitelszerű lakhatásra való használatának szabálysértéssé nyilvánításával igazolható legitím cél nélkül egy eleve súlyos krízissel fenyegető, kényszerű élethelyzetet, lényegében magát a hajléktalanságot minősítette büntetendőnek, ami nem egyeztethető össze az alapjog-korlátozás garanciáival és az emberi méltóság jogával [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, I. cikk (3) bekezdés, II. cikk].

ELVI TÉTEL 3.

A szabálysértési tényállás nem felel meg a büntetést megállapító normákkal szemben fokozott követelményként támasztott normavilágosság követelményének, ha a tényállás lényegét tekintve az alanyi oldaltól független, gyakorlatilag objektív felelősséget teremt [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 4.

A helyi önkormányzat számára szankcióalkotásra (birságolásra) adott felhatalmazás csak a törvényben előírt anyagi jogi garanciák és egyértelmű keretek mellett tesz eleget a jogállamiság követelményének, illetve zárja ki az önkényes rendeletalkotás lehetőségét [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés].

51. 41/2012. (XII. 6.) AB HATÁROZAT – NEMZETISÉGI ÖNKORMÁNYZATOK LÉTREHOZÁSA

TÓTH JUDIT

ELVI TÉTEL 1.

Nem korlátozza szükségtelenül és aránytalanul a nemzetiséghez tartozók önrendelkezési jogát, hogy a nemzetiségi választást a népszámlálási adatoktól teszik függővé [Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Az Alaptörvénnyel összeegyeztethető olyan megoldás, amely a kollektív jog gyakorlásához kapcsolódó igényt a népszámlálási anonim adatokból vezeti le vagy azt más formához köti [Alaptörvény XXIX. cikk (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

A nemzetiséghez tartozók információs önrendelkezési joga nem korlátlan, a korlátozásra irányadó az Alkotmányból levezetett követelmény, miszerint az akkor alkotmányos, ha kényszerítő okból és a legkisebb korlátozással, a legalkalmasabb eszköz használatával történik [Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdés, 59. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 4.

A nemzeti és etnikai kisebbségi önkormányzatok létrehozásának joga lehet az alapja a kisebbséghez tartozás kinyilvánításával kapcsolatos önrendelkezési jog korlátozásának. A kisebbséghez tartozásról szóló valótlan nyilatkozat tömegméretekben történő megtétele ellen szükség lehet megfelelő garanciák kidolgozására, de az alkotmányból nem következik egyetlen határozott megoldás [Alaptörvény XXIX. cikk (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 5.

A közhivatal viseléséhez való jog korlátozása is csak alkotmányos keretek között történhet, vagyis a korlátozásnak alkotmányos indokon kell alapulnia és azzal arányosnak kell lennie [Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdés].

ELVI TÉTEL 6.

Több nemzetközi dokumentum áttekintése elengedhetetlen ahhoz, hogy az Alkotmánybíróság a Magyarország által vállalt nemzeti kötelezettségeket azzal a tartalommal értelmezze, amely megfelel annak az értelmezésnek, ami az adott nemzetközi szerződések bevett, hivatalos (autoritatív) értelmezése az Európa Tanácsban.

52. 44/2012. (XII. 20.) AB HATÁROZAT – JOGSZABÁLYOK EGYEZTETÉSI KÖTELEZETTSÉGE

TAHYNÉ KOVÁCS ÁGNES

ELVI TÉTEL 1.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a közhatalmi jogosítványokkal nem rendelkező társadalmi, érdekképviselői szervek véleményének beszerzése a jogszabály közjogi érvényességének nem feltétele. Ugyanakkor a jogszabály által kifejezetten és konkrétan megnevezett, egyetértési, illetve véleményezési jogkörrel rendelkező szervezetek – a demokratikus döntéshozatali eljárásban betöltött szerepük miatt az egyeztetési kötelezettség vonatkozásában – közhatalminak, így a jogalkotó számára megkerülhetetlennek minősülnek (Alkotmány 36. §).

ELVI TÉTEL 2.

A közhatalmi jogosítványokkal rendelkező társadalmi, érdekképviselői szervek – így a környezetvédelmi törvény alapján az OKT – véleményének beszerzése az alacsonyabb szintű jogszabály közjogi érvényességének feltétele [Alkotmány 2. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Az OKT véleményének kikérése azért is garanciális jelentőségű, mert a feladata az egészséges környezethez való jog alkotmányos követelménye – a visszalépés tilalma – betartásának megítélése (Alkotmány 18. §).

53. 45/2012. (XII. 29.) AB HATÁROZAT – AZ ALAPTÖRVÉNY ÁTMENETI RENDELKEZÉSEI

DRINÓCZI TÍMEA

ELVI TÉTEL 1.

Az Ár. elfogadásának körülményeiből, valamint a hozzá fűzött indokolásból az derül ki, hogy az Ár.-t az Országgyűlés mint alkotmányozó hatalom fogadta el. Az Ár. azonban nem sorolható egyértelműen egyik jogszabályi kategóriába sem, a jogrendszer csúcsán pedig – saját önmeghatározása szerint – egyedül az Alaptörvény áll. Bizonytalan jogforrási helyzeténél fogva az Ár. olyan csúszdatörvényként viselkedik, mely az Alkotmánybíróság hatáskörének folyamatos elvonására alkalmas. Mindez szemben áll az Alaptörvény koherenciájának és az Alkotmány egységének alapelvével, az Alaptörvény részének tehát nem tekinthető [Alaptörvény R) cikk (1) bekezdés, T) cikk].

ELVI TÉTEL 2.

Az Átmeneti rendelkezések nem tekinthetők az Alaptörvény módosításának, mert olyan felhatalmazás alapján fogadták el, amely nem az Alaptörvény módosítására, hanem az ahhoz kapcsolódó átmeneti szabályok elfogadására vonatkozott. Az Alaptörvény csak az S) cikk alapján módosítható, a módosításoknak be kell épülniük az alkotmányi szövegbe (beépülési parancs). Az Alkotmánybíróságnak ezért van hatásköre az Átmeneti rendelkezések formai alkotmányossági felülvizsgálatára [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, S) cikk].

ELVI TÉTEL 3.

Jogállami követelmény az, hogy bármely időpontban egyértelműen meghatározható legyen a hatályos Alaptörvény terjedelme és tartalma. Az alkotmányozó hatalom kizárólag az Alaptörvény szabályozási tárgykörébe tartozó, alkotmányos jelentőségű tárgyakat emelhet be az Alaptörvénybe. A tartalmi és szerkezeti koherencia az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó jogállami követelmény, amelyet az alkotmányozónak kell biztosítania [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, S) cikk].

ELVI TÉTEL 4.

A jogalkotó az Átmeneti rendelkezésekbe nem átmeneti szabályokat is belefoglalt, ezzel túllépte az Alaptörvényben kapott felhatalmazás kereteit. A jogszabályalkotásra történő felhatalmazásnak tartalmaznia kell a felhatalmazás jogosultját, tárgyát és kereteit. A jogalkotás kereteinek túllépése alaptörvény-ellenességet eredményez. Az Átmeneti rendelkezések felhatalmazást túllépő szabályai tehát közjogilag érvénytelenek. Nem lehet az Átmeneti rendelkezésekhez hasonló csúszdatörvényt alkotni, ezzel vég nélküli alkotmányossági vitákat generálni, és így a jogrendszer alkotmányos legalitását megkérdőjelezni [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, S) cikk].

54. 4/2013. (II. 21.) AB HATÁROZAT – ÖTÁGÚ VÖRÖSCSILLAG

DELI GERGELY

ELVI TÉTEL 1.

Az EJEB ítélete, amely az Alkotmánybíróság által vizsgált jogszabályi rendelkezéssel összefüggésben tartalmaz megállapításokat, olyan jogilag jelentős új körülményt jelent, amely szükségessé teszi az ismételt alkotmányossági vizsgálat lefolytatását [Abtv. 31. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Az önkényuralmi jelképek használatának büntetőjogi fenyegetettsége indokolt

lehet, mert a 20. század szélsőséges politikai diktatúráihoz kötődő szimbólumokkal összefüggő magatartások sérthetik az emberi méltóságot, és ellentétesek az Alaptörvényből levezethető alkotmányos értékrenddel (Alaptörvény II. cikk).

ELVI TÉTEL 3.

Az Alaptörvény rendelkezéseiből fakadó követelmény a védett jogtárgyra és az elkövetési magatartásra vonatkozó törvényhozói akarat világos kifejezésre juttatása, melynek egyértelmű üzenetet kell tartalmaznia arra vonatkozóan, hogy mikor valósul meg büntetőjogilag szankcionált jogsértés, ugyanakkor korlátoznia kell az önkényes jogértelmezés lehetőségét a jogalkalmazók részéről [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, IX. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (4) bekezdés].

ELVI TÉTEL 4.

Az Alkotmánybíróság nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy az általa vizsgált kérdés megválaszolásához rendelkezésre áll-e olyan kialakult bírói gyakorlat, amely a jogalkalmazót a jogbiztonság érvényesüléséhez elengedhetetlenül szükséges mértékben segíti [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés].

55. 6/2013. (III. 1.) AB HATÁROZAT – EGYHÁZI JOGÁLLÁS

SCHWEITZER GÁBOR

ELVI TÉTEL 1.

Alkotmányos követelmény, hogy a törvényhozási eljárásra a Házzsabálynak megfelelően kerüljön sor, továbbá hogy a Házzsabály rendelkezéseivel kapcsolatos értelmezési bizonytalanság esetén is megfelelő időt kell biztosítani a törvényjavaslatok alapos megismerésére, valamint bizottsági és plenáris ülésen történő megvitatására [Alaptörvény B) cikk, 4. cikk (1) bekezdés, 5. cikk (7) bekezdés]. Az egyházi státusz parlamenti szavazás útján történő biztosítása ugyanakkor politikai alapon meghozott döntést eredményezhet.

ELVI TÉTEL 2.

Alkotmányos követelmény, hogy az állam a vallási közösségek önálló működését lehetővé tevő egyházi jogállás, valamint az egyházak számára hozzáférhető jogosultságok megszerzését a vallásszabadsághoz való joghoz, illetve az adott jogosultsághoz igazodó, tárgyilagos és észszerű feltételek alapján, a megfelelő tisztességes eljárásban, jogorvoslati lehetőség mellett biztosítsa (Alaptörvény XXIV. és XXVIII. cikk).

ELVI TÉTEL 3.

Az Országgyűlés a vallási közösségek működése számára olyan sajátos előírásokat alkothat meg, amelyek a társadalmi szervezetekhez képest nagyobb belső

szervezetátalakítási és szabályozási szabadságot tesznek lehetővé. Nem alkotmányos elvárás ugyanakkor, hogy minden vallási közösség azonos jogosultságokkal rendelkezzen [Alaptörvény VII. cikk (2) bekezdés, XV. cikk (1)–(2) bekezdés].

56. 7/2013. (III. 1.) AB HATÁROZAT – INDOKOLÁSI KÖTELEZETTSÉG

KOVÁTS BEÁTA – VILLÁM KRISZTIÁN

ELVI TÉTEL 1.

Annak alkotmányos igénye, hogy a közigazgatási határozatok bírói ellenőrzése során a perbe vitt jogok és kötelezettségek érdemi elbírálást nyerjenek, nemcsak a szabályozási környezettel, hanem az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthető [Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pont, Abtv. 27. §].

ELVI TÉTEL 2.

A tisztességes bírósági eljáráshoz való jogból levezethető indokolási kötelezettség követelménye – az indokolt bírói döntéshez való jog – a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés].

57. 13/2013. (VI. 17.) AB HATÁROZAT – BÍRÓSÁGI SZERVEZETI TÖRVÉNY

POZSÁR-SZENTMIKLÓS Y ZOLTÁN

ELVI TÉTEL 1.

Nem sérti a bírói függetlenséget, ha a bíró arra tekintettel köteles az általa meghozott elvi jelentőségű, jogerős határozatot bemutatni a bírósági vezetőnek, a bírósági vezető pedig arra tekintettel köteles a kapcsolódó gyakorlatot figyelemmel kísérni, hogy az ítélezés egységessége jogegységi határozatok útján biztosítható legyen [Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdés, 26. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Alkotmányos követelmény, az OBH elnöke azokat a személyzeti jellegű intézkedéseket tartalmazó határozatait, amelyekkel szemben jogorvoslatnak van helye, köteles okszerűen, kimerítően, az érintett jogorvoslatához való jogára is figyelemmel megindokolni [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Megfelel a legitimáció követelményének, ha az OBH elnökét – ideiglenesen vagy az elnöki tisztség betöltésének hiányában – olyan elnökhelyettes helyettesíti jogkörei gyakorlásában, akit a törvényben foglalt kinevezési és felmentési szabályok alapján a köztársasági elnök nevez ki [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 4.

Az OBТ bíróságok központi igazgatásának felügyeletére vonatkozó funkciójából és testületi jellegéből következően nem sérti a bírói függetlenséget az a törvényi előírás, amelynek megfelelően az OBТ elnöki tisztségét az OBТ egy-egy tagja fél évig tölti be, továbbá amely szerint az OBТ meghívott tagjai nem rendelkeznek szavazati joggal [Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 5.

A bírói álláspályázatok elbírálásának eljárása több alkotmányos szerv együttműködését igénylő, szabályozott, garanciákat tartalmazó folyamat, amelyben egyaránt érvényesülnek objektív értékelési szempontok, a bírói öniszervezési szervek meghatározó szerepe, továbbá a pályázatok elbírálójának döntési kompetenciája. A jogállamiság követelményéből következően törvényben kell szabályozni, hogy az OBH elnöke és a Kúria elnöke milyen esetkörökben, milyen indokok alapján nyilváníthatja eredménytelennek az olyan bírói álláshelyre kiírt pályázatot, amelyre több érvényes és a bírói tanácsok által megfelelően rangsorolt pályázatot nyújtottak be [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 6.

Alkotmányellenes, ha a bírák jogállásáról és a bíróságok szervezetéről szóló törvények az Alaptörvényben rögzített tárgykörök mellett más törvényi rendelkezéseket is sarkalatosként jelölnek meg [Alaptörvény 25. cikk (8) bekezdés].

ELVI TÉTEL 7.

Nem sérti a jogállamiság elvét, ha a bírói álláshelyre kiírt pályázatra pályázatot benyújtó, alkalmasnak talált pályázó jogorvoslat keretében csak a kinevezett személy törvényi vagy pályázati feltételeknek történő megfelelése felülvizsgálatát kérheti, a rangsorolást és az OBТ egyetértéséhez kötött döntést azonban nem vitathatja [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 8.

Nem jelenti a bírói függetlenség sérelmét, ha a bírót a törvényben meghatározott okból és időtartamra, eljárási garanciák megtartása mellett, ideiglenesen másik szolgálati helyre rendelik ki [Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 9.

Nem sérti a jogállamiság követelményét, hogy a törvényi szabályok nem hatá-

rozzák meg taxatív módon, milyen esetben lehet egy hónapra a tisztségéből felfüggesztett bíró illetményének ötven százalékát visszatartani, hanem az erről való döntést a fegyelmi vétséget vizsgáló, eljárási garanciák alapján működő szolgálati bíróság hatáskörébe utalják [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 10.

Objektív érvek és a jogállamiságra alapított részletes alkotmányjogi érvelés alapján állapítható meg, hogy egy törvényi rendelkezés „személyre szabott” jogalkotásnak tekinthető (a támadott rendelkezések esetében azzal összefüggésben, hogy az ötéves hazai bírói gyakorlat követelményének előírása a Legfelsőbb Bíróság hivatalban lévő elnöke esetében zárta ki, hogy őt a Kúria elnökének megválaszthassák) [Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés e) pont, Abtv. 52. § (1) bekezdés e) pont].

58. 21/2013. (VII. 19.) AB HATÁROZAT – A DÖNTÉS- ELŐKÉSZÍTŐ ADATOK NYILVÁNOSSÁGA

KEREKES ZSUZSA

ELVI TÉTEL 1.

A közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez való jog érvényesülése érdekében nem tekinthető az Alaptörvénnyel összhangban állónak az olyan korlátozás, amely egy adatot vagy egy egész dokumentumot végérvényesen elvon a nyilvánosság elől, illetve amely egy dokumentumot annak tartalmától függetlenül, teljes egészében nyilvánosságkorlátozás alá helyez. A fentiek alapján tehát a dokumentum egésze – a tartalmától függetlenül – nem minősíthető döntést megalapozó adatnak [Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Alkotmányos követelmény, hogy a közérdekű adat kiadása érdekében indított perben eljáró bíróságnak vizsgálnia kell egyfelől az adatszolgáltatás megtagadásának jogcímét és tartalmi indokoltságát, másfelől azt, hogy az adatszolgáltatás megtagadására csak a feltétlenül szükséges mértékben került-e sor [Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdés].

59. 32/2013. (IX. 22.) AB HATÁROZAT – TITKOS INFORMÁCIÓGYŰJTÉS

ZAKARIÁS KINGA

ELVI TÉTEL 1.

A kivételes panasz esetében, mivel az közvetlenül a norma ellen irányul, különös jelentősége van az érintettség vizsgálatának, hiszen a panaszos alapjogában való személyes, közvetlen és aktuális (jelenvaló) sérelme különbözteti meg a kivételes panaszt az actio popularistól [Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pont, Abtv. 26. § (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A magánszférához való jog és az emberi méltósághoz való jog között különösen szoros a kapcsolat. Az emberi méltósághoz való jog megalapozza a magánszféra alakítása érinthetetlen területének védelmét, ami teljesen ki van zárva minden állami beavatkozás alól. A magánszféra védelme azonban nem szűkül le az Alaptörvény II. cikke által is védett belső vagy intimszférára, hanem kiterjed a tágabb értelemben vett magánszférára (kapcsolattartás, otthon, jó hírnév) [Alaptörvény II. cikk, VI. cikk (1) bekezdés]. Az információs önrendelkezési jog szorosan kapcsolódik a magánszférához való joghoz, de az átfogóan védi az egyén személyes adatait, attól függetlenül, hogy azok hogyan jutottak az adatkezelő birtokába [Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

A titkos információgyűjtés lehetővé teszi a magánszféra minden (akár az intim) szegmensébe történő erőteljes beavatkozást, és a megszerzett adatok rögzítése, felhasználása súlyosan korlátozza az információs önrendelkezési jogot is, ezért elengedhetetlen, hogy maga az eljárás kellő garanciát nyújtson a magánszféra minden területének megfelelő védelmére és az adatok célhoz kötött felhasználására [Alaptörvény VI. cikk (1)–(2) bekezdés].

60. 33/2013. (XI. 22.) AB HATÁROZAT – A VÁDEMELÉS ALKOTMÁNYOS KÉRDÉSEI

TÓTH MIHÁLY

ELVI TÉTEL 1.

A törvényes vád hiánya miatti eljárást megszüntető végzést követően az ugyanazon cselekmény miatti ismételt vádemelés nem ütközik a ne bis in idem alkotmányos elvébe, a bíróság megismételt vádemelést követő eljárása pedig a pártatlanság követelményét sem sérti [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (6) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Nem sérti a bíróság pártatlanságának követelményét, ha a vád törvényességének hiányára alapított megszüntető döntése után a korrigált vádat érdemben elbírálja, feltéve, hogy korábbi megszüntető határozatában nem ad kifejezett iránymutatást a vád törvényessé tételére vonatkozóan, s így nem vesz át vádlói feladatokat [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés].

61. 36/2013. (XII. 5.) AB HATÁROZAT – BÍRÓSÁGI ÜGYÁTHELYEZÉS

OSZTOVITS ANDRÁS

ELVI TÉTEL 1.

Az eljáró bíróságnak az OBH elnöke saját mérlegelésén alapuló kijelölése a tisztességes eljárás követelményét sérti, mivel a jogi szabályozás a pártatlan bíráskodás ún. objektív tesztjének nem felel meg [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Az OBH elnökének ügyáthelyezési hatásköre nem felel meg a törvényes bíróhoz való jognak [EJEE 6. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Az OBH elnökének határozatának véglegessége sérti a jogorvoslathoz való jogot [Alaptörvény XXVII. cikk (7) bekezdés, EJEE 13. cikk].

ELVI TÉTEL 4.

Az OBH elnökének az ügyáthelyezésre vonatkozó döntése nem minősül az ügy érdemében hozott határozatnak (Abtv. 27. §).

62. 1/2014. (I. 21.) AB HATÁROZAT – NÉPSZAVAZÁSI ALÁÍRÁSGYŰJTÉS

KOMÁROMI LÁSZLÓ

ELVI TÉTEL 1.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a népszavazáson való részvételre vonatkozó jog a választók számára alanyi jogon biztosítja az országos népszavazás kezdeményezésére, támogatására (beleértve az aláírással és aláírások gyűjtésére), illetve a szavazásban való részvételre vonatkozó jogot [Alaptörvény XXIII. cikk (7) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az országos népszavazáson való részvételre irányuló jog részeként az aláírásgyűjtéshez való jog megilleti a választók szervezeteit, így különösen a pártokat, a nép akaratának kialakításában és nyilvánításában betöltött szerepükre tekintettel [Alaptörvény VIII. cikk (3) bekezdés, XXIII. cikk (7) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Az Országgyűlés épülete a népképviselő székelyhelye, a politikai akaratképzés helyszíne, ezért a parlament épületét, különösen annak a népképviselő működését szolgáló helyiségeit a képviselői aláírásgyűjtés vonatkozásában nem lehet munkahelyként, sem pedig állami szerv hivatali helyiségeként kezelni [Alaptörvény 4. cikk (1) bekezdés, XXIII. cikk (7) bekezdés].

63. 7/2014. (III. 7.) AB HATÁROZAT – KÖZSZEREPLŐK BÍRÁLATÁNAK MAGÁNJOGI KÖVETKEZMÉNYEI

BODA-BALOGH ÉVA

ELVI TÉTEL 1.

A véleménynyilvánítás szabadsága és a sajtószabadság igazolásai együtt, egymást kiegészítve támasztják alá e jogok kiemelt jelentőségét és erős védelmét. A szólás-, illetve sajtószabadság és a közszereplők személyiségvédelme közötti kollízió az igazolások találkozási pontja, e tekintetben az igazolások kiegészítik és erősítik egymást [Alaptörvény IX. cikk (1)–(2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A véleménynyilvánítás szabadsága korlátozását az emberi méltósághoz való jog megalapozhatja [Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

A közügyek megvitatása során a közszereplőknek többet kell elviselniük a velük kapcsolatos nyilvános közlésekkel szemben, mint a magánszemélyeknek [Alaptörvény IX. cikk (1)–(2) és (4) bekezdés, VI. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 4.

A „méltányolható közérdek” feltétel a közéleti szereplők személyiségvédelme érdekében a véleménynyilvánítás szabadsága és a sajtószabadság szükségtelen korlátozása [Alaptörvény IX. cikk (1)–(2) és (4) bekezdés, VI. cikk (1) bekezdés].

64. 13/2014. (IV. 18.) AB HATÁROZAT – KÖZSZEREPLŐK BÜNTETŐJOGI BECSÜLETVÉDELME

SZOMORA ZSOLT

ELVI TÉTEL 1.

A rágalmazás és becsületsértés bűncselekményeinek büntetőjogi minősítése esetén megkerülhetetlen az Alaptörvény IX. cikkében meghatározott véleménynyilvánítás szabadságából fakadó és az EJEB gyakorlatában is konkretizált alapjogi mércék figyelembevétele.

ELVI TÉTEL 2.

Első lépésként azt kell vizsgálni, hogy az inkriminált állítások a közügyekben való megszólalást jelentik-e. Amennyiben igen, akkor magasabb fokú alkotmányos védelemben részesülnek, aminek következtében a rágalmazás és a becsületsértés Btk.-beli tényállásait megszorítóan kell értelmezni.

ELVI TÉTEL 3.

Második lépésként abban kell állást foglalni, hogy az inkriminált szólások értékítéletnek vagy tényállításnak tekintendők-e. A közügyeket érintő értékítélet esetén a túlzó, provokatív kritika is megengedett, ennek korlátját egyedül az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdésében írt emberi méltóság jelenti, amelynek magját a kritikus értékítéletek sem sérthetik. A tényállítások vonatkozásában az Alkotmánybíróság fenntartja a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban írt mércét: a tudva valótlan tényközlések nem részesülnek alkotmányos védelemben, ezért büntethetők, ahogy azok a tényközlések is, amelyek valótlanosságát a nyilatkozó a rá irányadó gondosság elmulasztása miatt nem ismerte fel.

ELVI TÉTEL 4.

Amennyiben a bíróság elmulasztja a fenti lépésekhez szükséges körülmények mérlegelését, akkor döntése sérti az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdését.

65. 16/2014. (V. 22.) AB HATÁROZAT – A BÜNTETÉSEK VÉGREHAJTHATÓSÁGÁNAK ELÉVÜLÉSE

HOLLÁN MIKLÓS

ELVI TÉTEL 1.

A büntetések visszaható hatályú szigorításának tilalma (nulla poena sine lege praevia) az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésének és B) cikk (1) bekezdésének védelmi körébe tartozik.

ELVI TÉTEL 2.

A büntetés végrehajthatóságának elévülése a büntetés jogerős kiszabását követő kérdés, így az arra vonatkozó szabályozás visszaható hatályú alkalmazása nem tartozik az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésében meghatározott garancia védelmi körébe. Még akkor sem, ha a jogintézményt a jogegységi határozat meghozatala idején a Btk. szabályozta. A büntetés végrehajthatóságának elévülésére vonatkozó szabályozás visszaható hatályú alkalmazása az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében szereplő jogállamiság elve, azon belül is a jogbiztonság követelménye fényében vizsgálandó.

ELVI TÉTEL 3.

Nem ütközik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe, ha a büntetés végrehajthatóságának elévülési idejét folyamatban lévő ügyekben meghosszabbítják. Az Alaptörvénybe ütközne azonban, ha ugyanezt visszaható hatállyal olyan büntetésekre is vonatkoztatják, amelyek végrehajthatósága az új szabályozás hatálybalépésekor már elévült.

66. 18/2014. (V. 30.) AB HATÁROZAT – MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA

CSEPORÁN ZSOLT

ELVI TÉTEL 1.

Az MMA a kulturális támogatások szétosztásával, kulturális intézmények tulajdonlásával kapcsolatban olyan státuszt kapott és olyan döntéseket hoz, amelyek érintik a művészeti alkotás szabadságát. Ezért közfeladatainak gyakorlása során – az állam művészeti kérdésekben tanúsítandó semlegességének követelményét szem előtt tartva – a művészeti élet pluralitását, sokszínűségét kell elősegítenie [Alaptörvény X. cikk (1) és (3) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Az MMA a működését megkezdte, létrejötté további – személyi és nem jelentéktelen vagyoni – jogviszonyok keletkezését eredményezte, a jogszabályi rendelkezés akár ex nunc, akár ex tunc hatályú megsemmisítése a jogbiztonság sérelmét idézné elő [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Az Alaptörvény X. cikk (1) és (3) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény az, hogy az MMA tagságának mindenkori összetétele, szervezeti felépítése és működése megfeleljen a művészeti szabadság alkotmányos értékének, azaz az Alaptörvény értékrendjét meg nem sértve, a művészeti alkotás szabadságát,

sokszínűségét, irányzatait, áramlatait egyaránt védelemben kell részesítenie [Alaptörvény X. cikk (1) és (3) bekezdés].

67. 19/2014. (V. 30.) AB HATÁROZAT – KOMMENTEKÉRT VALÓ FELELŐSSÉG

KOLTAY ANDRÁS

ELVI TÉTEL 1.

A szóban forgó esetben a megsértett alapjog nem általában a véleménynyilvánítás szabadsága, hanem a sajtószabadság [Alaptörvény IX. cikk (1)–(2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Az internet nem jogmentes terület, az ott folyó kommunikáció jogi szabályozás tárgya lehet, és az Alaptörvényben rögzített jogok és kötelezettségek érvényesülése a véleményközlés e formájában is megkövetelt (Alaptörvény VI. és IX. cikk).

ELVI TÉTEL 3.

Az ún. web 2.0-ás oldalak kívül esnek az ügyben vizsgált szolgáltatások körén, hiszen a konkrét esetben tipikusan magánjellegű megnyilvánulások közzétételére került sor, jellemzően meghatározott érintetti körnek címezve az egyes közléseket (Alaptörvény VI. és IX. cikk).

ELVI TÉTEL 4.

A sajtószabadság korlátozását jelenti, ha a moderálás nélkül közzétett, egyébként jogsértő hozzászólásért a honlap üzemeltetője felelősségre vonható (Alaptörvény IX. cikk).

ELVI TÉTEL 5.

Az arányosság megítélése a jogsértés miatt megállapított kártérítés összegétől függ (Alaptörvény IX. cikk).

ELVI TÉTEL 6.

A honlap üzemeltetőjének felelőssége kizárólag a jogsértés tényén alapul, és ezen túlmenően a hozzászólások moderálása vagy annak hiánya nem döntő szempont, a jogsértés bekövetkezését követően minden honlap, illetve üzemeltető jogi helyzete azonos (Alaptörvény IX. cikk).

68. 20/2014. (VII. 3.) AB HATÁROZAT – A SZÖVETKEZETI HITELINTÉZETEK INTEGRÁCIÓJA

MENYHÁRD ATTILA

ELVI TÉTEL 1.

Az állam gazdaságpolitikájának meghatározása terén nagy a jogalkotó szabadsága, az Alkotmánybíróság kompetenciája pedig erősen korlátozott (Alkotmány 9. §).

ELVI TÉTEL 2.

A jogalkotó lényegében felkészülési idő nélkül léptette hatályba és rendelte alkalmazni a Tv. előírásait, ami a kellő felkészülési idő jogbiztonságból levezetett követelményével összefüggésben szokatlan, rendkívüli megoldás. Mindazonáltal a felkészülési idő nem tekinthető kirívóan rövidnek, a jogbiztonságot súlyosan veszélyeztetőnek, továbbá nem tette eleve lehetetlenné a jogszabályi rendelkezésekhez való alkalmazkodást [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Az SZHISZ-ben fennálló kötelező szövetkezeti hitelintézeti tagság nem minősül az egyesülési jog szükségtelen korlátozásának, mivel hozzájárul a szektor és a betétesek pénzügyi biztonságához. Az Alaptörvényből nem vezethető le egy adott tevékenység egy meghatározott cégjogi formában való gyakorlásának a joga, és mivel az abból eredő előnyök kompenzálják a korlátozással járó hátrányokat, a korlátozás aránytalansága sem állapítható meg [Alaptörvény VIII. cikk (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 4.

Az integráció korlátozza a szövetkezeti hitelintézetek cselekvési autonómiáját a gazdasági döntéseik meghozatala során, és ezzel korlátozza a tulajdonosi önállóságukat. A korlátozás szükséges, mivel hozzájárul a szektor egészébe vetett bizalom növeléséhez. A tulajdonhoz való jog alkotmányos védelme a többségi tulajdon törvényhozási úton való megszerzése esetén megköveteli a tulajdonosok anyagi jellegű kompenzációját (értékgarancia). A szövetkezeti hitelintézetek egymás tartozásaiért a SZHISZ-t megelőző helytállási kötelezettsége szükségtelesen korlátozza a tulajdonhoz való jogot [Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 5.

Az általános egyenlőségi szabály sérelmének megítélése során a csoportképző ismérv a szektorhoz való kötődés. A már korábban bankká alakult szövetkezetek és a szövetkezetekből bankká alakuló hitelintézetek eltérő kezelése észszerű indokokon alapul [Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdés].

69. 23/2014. (VII. 15.) AB HATÁROZAT – HALMAZATI HÁROM CSAPÁS

AMBRUS ISTVÁN

ELVI TÉTEL 1.

Ellentmond a jogbiztonság követelményének, ha nem előrelátható, hogy mely esetekben kerülhet sor szigorúbb – akár kötelezően kiszabandó életfogytig tartó szabadságvesztést jelentő – halmazati büntetés kiszabására [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Csorbitja az arányosság elvének megsértésén keresztül a jogbiztonságot az eltérő tárgyi súlyú bűncselekményi tényállások azonos büntetéssel való fenyegetettsége, továbbá kötelezően alkalmazandó büntetékiszabási szabályok alkotása révén a bírói mérlegelési jogkör szűkítése további okokkal együtt hatva alaptörvény-ellenes lehet.

70. 26/2014. (VII. 23.) AB HATÁROZAT – FŐVÁROSI KÖZGYŰLÉS VÁLASZTÁSA

SZILÁGYI EMESE

ELVI TÉTEL 1.

A választási rendszer kialakítása során az Alaptörvényben meghatározott tag kereteken belül a törvényhozó nagyfokú szabadsággal rendelkezik (Alaptörvény 35. cikk).

ELVI TÉTEL 2.

A közvetlenség elve a választójogban azt a követelményt támasztja, hogy a választópolgároknak legyen lehetőségük közvetlenül a jelöltre szavazni. Az Alaptörvény nem zárja ki olyan választási rendszer megalkotását, amelyben a választópolgár egyszeri szavazással két különböző tisztségre ugyanazt a személyt választja meg [Alaptörvény 35. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

A választójog egyenlőségének elvéből származó követelmény, hogy a választójog a választópolgárok szempontjából azonos értékű legyen, valamint hogy a szavazatok azonos súllyal bírjanak. A szavazatok azonos súlyának igénye azonban nem jelentheti a választáskor kifejezett politikai akarat csorbítatlanul egyenlő érvényesülését, ám a szavazatok súlyára vonatkozó alkotmányossági követelmé-

nyek maximális teljesítésétől a jogalkotó csak megfelelő alkotmányos indok esetén térhet el. Tekintettel a főváros kerületi tagozódásának sajátos körülményeire, közigazgatási és történelmi határvonalaira, megállapítható a kivételes szabályozás lehetősége [Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdés, 35. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 4.

A töredékszavazatok súlyozott számítási módszere matematikailag sem alkalmas az egyenlőtlenségek kiküszöbölésére, a vesztes polgármesterjelöltekre leadott szavazatok nagyobb szavazati értéket képviselnek a legnagyobb kerületekben, ezért a töredékszavazatok súlyozása ellentétes a választójog egyenlőségének elvével. A kettős többségi szabály a határozathozatal szintjén alkalmas a választójog egyenlőségét ért korlátozás kiegyenlítésére [Alaptörvény 35. cikk (1) bekezdés].

71. 28/2014. (IX. 29.) AB HATÁROZAT – RENDÖRKÉPMÁS I.

ZAKARIÁS KINGA

ELVI TÉTEL 1.

Az Alkotmánybíróságnak az a feladata, hogy megvizsgálja: a konkrét esetben a sajtószabadság érvényesülésének korlátozását indokolja-e az emberi méltóság védelméhez való jog, vagyis a panasszal érintett határozat egyensúlyt teremt-e a konkrét esetben a szabad tájékoztatás és az emberi méltóságra visszavezethető képmásvédelem eltérő szempontjai között [Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pont, 28. cikk].

ELVI TÉTEL 2.

A gyülekezésről szóló beszámoló a sajtó szabadságának, a szabad tájékoztatásnak, a sajtó „demokratikus közvélemény” kialakításában betöltött szerepének a közvetlen megvalósulását jelenti, ezért az ilyen beszámoló tartalmának a kiemelt védelme indokolt [Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

A képmáshoz való jog az emberi személyiség külső megnyilvánulását védi. A képmás és a hangfelvétel közvetlenül a személyiség azonosítására szolgál, a személyiség lényeges tulajdonságait közvetíti. A képmáshoz való jog ezért másképp korlátozható, mint más személyiségi jogok. A más képmásával kapcsolatos bármilyen jogosulatlan, beavatkozó magatartás jogsértő (Alaptörvény II. cikk).

ELVI TÉTEL 4.

Mindaddig, amíg valamely tájékoztatás nem visszaélés a sajtószabadság gyakorlásával, a képmáshoz való jog sérelmére hivatkozás ritkán alapozza meg a

sajtószabadság gyakorlásának a korlátozását. A rendőri intézkedésről készült képfelvétel a képen lévők hozzájárulása nélkül nyilvánosságra hozható, ha az nem sérti a rendőr emberi méltóságát [Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdés].

72. 29/2014. (IX. 30.) AB HATÁROZAT – MINŐSÍTETT ADAT

SZABÓ ENDRE GYŐZŐ

ELVI TÉTEL 1.

A minősítő kötelessége az, hogy a minősítés felőli döntés során kellő mértékben vegye figyelembe a minősítéssel védendő érdek mellett a minősítendő adat nyilvánosságához fűződő közérdeket, és csak akkor minősítse az adatot, ha a minősítéssel elérni kívánt cél arányban áll a minősítéssel okozott alapjogi sérelemmel, azaz ha a minősítéssel védendő érdek felülmúlja a nyilvánossághoz fűződő közérdeket [Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Az információszabadság jogából eredő alkotmányos követelmény, hogy a minősítő, ha a minősítés során eltér a minősítési javaslattól, döntését köteles részletesen és érdemben indokolni, amelyből ki kell tűnnie a nyilvánosság korlátozását kellő mértékben alátámasztó okoknak [Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

A minősítésről szóló döntésben és a minősítési jelölésen egyértelműen meg kell jelölni a minősített adatot, annak azonosíthatóságát a minősített adat kezelése során mindvégig biztosítani kell [Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdés].

73. 32/2014. (XI. 3.) AB HATÁROZAT – A BÖRTÖNCELLA MÉRETE

VÓKÓ GYÖRGY

ELVI TÉTEL 1.

Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint, ha az indítványozó egy új rendelkezés tartalmának alkotmányellenességét állítja, akkor az Alkotmánybíróság nem az új rendelkezést hatályba léptető, hanem a módosítás révén az új rendelkezést magában foglaló (inkorporáló) jogszabály alkotmányellenességét vizsgálja meg.

ELVI TÉTEL 2.

Az EJEE-ben és az Alaptörvényben is szabályozott embertelen vagy megalázó bánásmód abszolút tilalmából az a követelmény vezethető le, hogy a többszemé-

lyes zárkában fogva tartottak részére biztosított élet-, illetve mozgástérnek minden esetben el kell érnie azt a minimális mértéket, amely biztosítja számukra az emberi méltósághoz való alapjoguk sérelme nélküli elhelyezésüket valamely büntetés-végrehajtási intézetben. Ebből következő állami kötelezettség, hogy a fogvatartottak részére biztosítandó mozgástér minimális mértékét kógens jelleggel, az eltérést kizáró módon kell a jogszabályban meghatározni [Alaptörvény III. cikk (1) bekezdés].

74. 34/2014. (XI. 14.) AB HATÁROZAT – DEVIZAHITEL

GÁRDOS-OROSZ FRUzsINA – GÁRDOS PÉTER

ELVI TÉTEL 1.

Az alapvető jogoknak a gyengébb felek tömegeinek súlyos válsághelyzete miatti sérelme esetén a fogyasztók jogainak védelme és az elesettek megsegítésének kötelezettsége minden hatalmi ág elsőrendű kötelezettsége [Alaptörvény M) cikk, B) cikk].

ELVI TÉTEL 2.

A jogállamiságból fakadó jogbiztonság sérelmének értékelése során a kellő felkészülési idő számításakor és a visszaható hatály értékelésekor figyelembe lehet venni azt is, hogy az új, készülő szabályozásról korábban lehetséges volt-e ismereteket szerezni, különösen azért, mert annak tartalma levelezhető a törvényi generálklauzulákból [Alaptörvény B) cikk].

ELVI TÉTEL 3.

A keresetindítási határidő és az eljárás hossza a bírósághoz fordulás alapjogával áll összefüggésben, de a tisztességes eljáráshoz való jogot nem sérti [Alaptörvény XXVIII. cikk, C) cikk].

ELVI TÉTEL 4.

Bár a speciális eljárási szabályok összessége olyan különleges eljárásrendet keletkeztet, mely a jogkorlátozások halmazata folytán az eljárás egészének tisztességességével összefüggésben alkotmányos kételyeket ébreszt, de ez önmagában nem jelent alkotmányellenességet [Alaptörvény B) cikk, XXVIII. cikk].

ELVI TÉTEL 5.

Az EU joga nem minősül nemzetközi jognak, így az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre annak vizsgálatára, hogy valamely jogszabály sérti-e az Európai Unió jogát, a jogszabály formai vagy tartalmi értelemben az Európai Unió jogával összhangban került-e elfogadásra [Alaptörvény E) cikk].

75. 3194/2014. (VII. 15.) AB HATÁROZAT – TRAFIKTÖRVÉNY

VARJU MÁRTON

ELVI TÉTEL 1.

A dohánytermék-kiskereskedelmi tevékenység folytatása önmagában nem jelenti azt, hogy az említett gazdasági tevékenység megszerzett tulajdonnak vagy alkotmányosan védett tulajdoni várománynak lenne tekinthető, és mint ilyen, alkotmányos védelem alatt állna. A meghatározott üzletkörre/tevékenységi körre és határozatlan időtartamra szóló működési engedélyek, illetve a jövedéki engedélyek nem tekinthetők az alkotmányos tulajdonvédelem alatt álló vagyoni értékű jogoknak [Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A dohánytermékek kiskereskedelmének állami monopolizálása és e tevékenység koncessziós szerződés keretében történő átengedése előtt, hosszabb ideje végzett dohánytermék-kiskereskedelmi tevékenység vállalkozási tevékenység folytatásának minősül, és mint ilyen, a vállalkozáshoz való alapjog védelmi körébe tartozik. A tevékenység közérdek által alátámasztott állami monopolizálása nem jelenti az alapjog megsértését, ha a szabályozás nem zárja el a korábbi jogosultat koncessziós jog és új kiskereskedelmi engedély megszerzésétől [Alaptörvény M cikk (1) bekezdés, XII. cikk (1) bekezdés].

76. 3/2015. (II. 2.) AB HATÁROZAT – NAPI.HU

POZSÁR-SZENTMIKLÓSY ZOLTÁN

ELVI TÉTEL 1.

Az alapjog-korlátozásnak az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglalt tesztje mindenekelőtt a jogalkotót kötelezi, ugyanakkor hatáskörükhöz igazodva a jogalkalmazókkal szemben is alkotmányos követelményt fogalmaz meg. E követelményből – az Alaptörvény 28. cikkére is tekintettel – a bíróságoknak az a kötelezettségük adódik, hogy ha olyan jogszabályt értelmeznek, amely valamely alapjog gyakorlását korlátozza, akkor a jogszabály engedte értelmezési mozgástér keretein belül az érintett alapjog korlátozását kizárólag a szükséges és arányos mértékű beavatkozás szintjére szorítsák.

77. 17/2015. (VI. 5.) AB HATÁROZAT – FÖLDFORGALMI TÖRVÉNY

OLAJOS ISTVÁN

ELVI TÉTEL 1.

A földtulajdon sajátos természeti és vagyoni jellemzői, véges jószág volta, különleges kockázatérzékenysége indokolja a tulajdonszerzés korlátozását. A földbizottság nyilatkozatának elmaradása (hallgatólagos vétő) azonban olyan egyoldalú hatalmasságot biztosít a földbizottság számára, amely a közérdek vizsgálása nélkül képes meghiúsítani az eladónak a termőföldtulajdonával való rendelkezését, a termőföld elidegenítését, ami a tulajdonhoz való jog lényeges tartalma [Alaptörvény P) cikk (1) bekezdés, XIII. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A földbizottságok eljárásával kapcsolatban a jogorvoslathoz való alapjog érvényesülése csak akkor biztosított, ha a földbizottságok állásfoglalása a törvényben megkövetelt értékelést olyan részletességgel tartalmazza, hogy annak okszerűsége érdemben is elbírálható a hatósági eljárásban, a hatósági döntés ténybeli megalapozottsága és jogszerűsége pedig nemcsak formai szempontból, hanem érdemben is felülbírálható a bírósági felülvizsgálat során [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés].

78. 29/2015. (X. 2.) AB HATÁROZAT – AZ ÖNKORMÁNYZATI RENDELETALKOTÁS TERJEDELME

BUBORI NÓRA BEÁTA – FEKETE KRISTÓF BENEDEK –
TILK PÉTER

ELVI TÉTEL 1.

Az Alaptörvény az eredeti jogalkotási hatáskör mellett a származékos jogalkotási hatáskört is külön nevesíti, ezért amennyiben törvény felhatalmazza a helyi önkormányzat képviselőtestületét mint jogalkotót valamely magatartás önkormányzati rendeletben történő szabályozására, a törvénynek meg kell határoznia a felhatalmazás tárgyát és kereteit is. A szabályozási tárgy és keretek meghatározása nélkül a helyi jogalkotó olyan magatartásokat is rendeletalkotása körébe vonhat, amelyek alapjogi összefüggéseik révén törvényi szabályozást igényelnek [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés, 32. cikk (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Az önkormányzati rendeleti szabályozásra adott általános felhatalmazás – ha a

Jat. és a Möt. önkormányzati jogalkotásra vonatkozó szabályainak egyebekben megfelel – pusztán az általánosság miatt nem ellentétes az Alaptörvénnyel [Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdés].

79. 30/2015. (X. 15.) AB HATÁROZAT – A DEVIZAHITELESEK TŰNTETÉSE

HAJAS BARNABÁS

ELVI TÉTEL 1.

A gyülekezések célja tipikusan kritikus vélemény, elégedetlenség kifejezésre juttatása, ami a közvetett demokrácia valamely intézménye által már meghozott, vagy még csak tervbe vett döntések korrekcióját célozza. A gyülekezések kitüntetett kommunikációs funkciója abban áll, hogy olyan módon teszik lehetővé a közügyek megvitatásába való bekapcsolódást, amely minden más formánál erőteljesebb hangsúlyt tud adni a kifejezett véleménynek [Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Mindez nem jelenti azt, hogy a gyülekezési jognak ne lennének korlátai. A gyülekezési joggal kapcsolatos korlátok sokfélék, amely közül a legsúlyosabbnak a gyülekezések előzetes megtiltása minősül [Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

A bíróságok zavartalan működésének súlyos veszélyeztetése körében a jogalkalmazónak tekintettel kell lennie arra, hogy a nyilvános és külső befolyástól mentes bírósági ítélezés biztosítása jogállami követelmény [Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 4.

A gyülekezési szabadsághoz való jog magában foglalja a gyülekezés időpontjának, helyének és módjának megválasztásához fűződő jogot [Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdés].

80. 21/2016. (XI. 30.) AB HATÁROZAT – BÍRÓ KIZÁRÁSA

BELOVICS ERVIN

ELVI TÉTEL 1.

A pártatlanság követelményének tényleges érvényesülését elsődlegesen az eljá-

rési törvényekben megfogalmazott kizárási szabályok garantálják [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A tisztességes bírósági eljáráshoz való jogból fakadó alkotmányos követelmény, hogy a büntetőügy további elintézésében ne vegyen részt olyan bíró, aki az eljárás bármely korábbi szakaszában, így akár a nyomozás során bíróként járt el [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés].

81. 22/2016. (XII. 5.) AB HATÁROZAT – AZ UNIÓS KÖZÖS HATÁSKÖRGYAKORLÁS

CHRONOWSKI NÓRA – VINCZE ATTILA –
SZENTGÁLI-TÓTH BOLDIZSÁR

ELVI TÉTEL 1.

Az Alkotmánybíróság hatáskörei gyakorlása során vizsgálhatja, hogy az uniós közös hatáskörgyakorlás sérti-e az emberi méltóságot, más alapvető jogot vagy Magyarország szuverenitását, illetve történeti alkotmányán alapuló önazonosságát [Alaptörvény E) cikk (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Az Alkotmánybíróság kiemelt jelentőségűnek tartja az Európai Unión belüli alkotmányos párbeszédet [Alaptörvény E) cikk (2) bekezdés].

82. 3086/2016. (IV. 26.) AB HATÁROZAT – LEVÉLBEN SZAVAZÁS

BODNÁR ESZTER

ELVI TÉTEL 1.

Nem érinti a választójogát a magyarországi lakcímmel rendelkező, külföldön tartózkodó választópolgároknak az, hogy a jogalkotó a magyarországi lakcímmel nem rendelkezőknek biztosította a levélben szavazás lehetőségét. A levélszavazás általános kiterjesztésének kapcsán mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálata merülhet fel, ezt a vizsgálatot azonban az Alkotmánybíróság kezdeményezésre nem, csak hivatalból folytathatja le, ha maga indokoltnak látja [Alaptörvény XXIII. cikk (1) bekezdés, Abtv. 46. § (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A választójogot mint alapjogot megillető védelem nem terjed ki az alapjog gyakorlásának módjára, így a szavazás módját meghatározó technikai (eljárási) szabályokra [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés, XXIII. cikk].

ELVI TÉTEL 3.

A választópolgárok közötti különbségtétel a tartózkodási hely alapján nem sérti az ézszerűségi tesztet, mert a lakóhellyel rendelkezők és nem rendelkezők közötti megkülönböztetésnek van objektív, ézszerű indoka: az államhoz való kötődés intenzitásának különbsége [Alaptörvény XXIII. cikk (4) bekezdés].

83. 1/2017. (I. 17.) AB HATÁROZAT – KÖZIGAZGATÁSI FELSŐBÍRÓSÁG

HORVÁTH E. ÍRISZ

ELVI TÉTEL 1.

Az egyszerű többséget igénylő törvények elfogadására irányadó eljárási rendben elfogadott Kp. 7. § (4) bekezdés tartalmilag sarkalatos törvényi rendelkezés módosítására irányult, amely elfogadásának a minősített többséget igénylő törvények megalkotására irányadó eljárási rendben kellett volna megtörténnie [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, T) cikk (4) bekezdés, 25. cikk (8) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Sarkalatos törvényben biztosított hatáskör egyszerű többséget igénylő törvények elfogadására irányadó eljárási rendben elfogadott törvénnyel nem módosítható, nem változtatható meg [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, T) cikk (4) bekezdés, IX. cikk (6) bekezdés].

84. 5/2017. (II. 10.) AB HATÁROZAT – A SZANKCIÓALKALMAZÁS HATÁRIDEJE

SZABÓ ANNAMÁRIA ESZTER

ELVI TÉTEL 1.

A tisztességes hatósági eljáráshoz való joghoz hozzátartozik annak biztosítása, hogy a közigazgatási hatóságok a rájuk vonatkozó határidőket betartsák, és a bíróságok e határidők be nem tartását ne az ügyfél terhére, hanem javára értékeljék. A tisztességes hatósági eljáráshoz való jogból az következik, hogy a közigazgatási hatóságok számára a jogalkotó által meghatározott határozathozatali és

szankcióalkalmazási határidő elmulasztásának terhét a mulasztó, jogszabályi kötelezettségüket határidőben nem teljesítő hatóságok, ne pedig az ügyfelek viseljék. Mindebből alkotmányos követelményként következik, hogy az Fvr. 33. § (1) bekezdésében megjelölt szankcióalkalmazási határidő nem léphet túl [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés, R) cikk (3) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Tisztességtelen eljárást eredményez az a bírói értelmezés, amely normában, tételesen meghatározott szankcióalkalmazási határidő elmulasztása esetén nem állapítja meg jogkövetkezményként, hogy a határidő túllépésével a hatóság szankcióalkalmazási lehetősége elenyészett.

85. 28/2017. (X. 25.) AB HATÁROZAT – NATURA 2000

BÁNDI GYULA

ELVI TÉTEL 1.

Az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdése nem taxatív felsorolásban (lásd a „különösen” kitételt) nevesíti a környezet védelmének tárgyait, ideértve a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok védelmét. Így a biológiai sokféleség megőrzésének kötelezettsége olyan alkotmányos értékévé vált a magyar jogrendben, melyre a jogalkotónak az egyes ágazati politikák körébe tartozó szabályozás megalkotása során is tekintettel kell lennie.

ELVI TÉTEL 2.

Az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdésének értelmezése során tekintettel kell lenni arra, hogy a biológiai sokféleség megőrzésének természetjogi alapjai vannak, illetve az nem függetleníthető Magyarország nemzetközi kötelezettségeitől sem.

ELVI TÉTEL 3.

Az Alaptörvény P) cikkéből a természeti kincsek állapotára vonatkozó, abszolút jellegű tartalmi zsinórmérték (a jövő nemzedékek jogai és az ehhez kapcsolódó kötelezettségek, a távlatos gondolkodás jelentősége és az elővigyázatosság elve) is következik, amely objektív követelményeket támaszt az állam mindenkori tevékenységével szemben.

ELVI TÉTEL 4.

Az állami tulajdonban levő védett természeti területek elidegenítése ugyan lehetséges, ám az értékesítés folyamata szigorú jogszabályi garanciákhoz kötött, mely garanciák összességében alkalmasak az Alaptörvény P) cikkében is nevesített értékek mennyiségi és minőségi védelmére. Az értékesítésre kerülő Natura

2000 területek kiválasztása, illetőleg az értékesítés folyamata vonatkozásában nem érvényesülnek ezek a garanciák, a jogalkotó mulasztása következtében.

86. 29/2017. (X. 31.) AB HATÁROZAT – KETTŐS JUTTATÁS TILALMA

HUNGLER SÁRA

ELVI TÉTEL 1.

A jogosultsági feltételeket teljesítve megszerzett, a ténylegesen folyósított nyugdíjra való jogosultság vagyoni értékű jog, amelyet az Alaptörvény XIII. cikke véd. Az öregségi nyugdíj folyósításának átmeneti szüneteltetése megfelelő egyensúlyt teremt a közösség általános érdekei és az érintett személy alapvető jogai között. Az öregségi nyugdíj és az állami költségvetés terhére folyósított munkajövedelem együttes igénybevételére vonatkozó korlátozás nem a nyugdíjhoz való jog lényegét érinti, és a jog lényeges tartalmát nem sérti (Alaptörvény XIII. cikk).

ELVI TÉTEL 2.

A kettős juttatás kizárása elvére, illetve a rászorultság megszűnésére épülő szabályok összhangban vannak az Alaptörvény azon rendelkezéseivel, amelyek az állam szociális intézkedését élethelyzethez és rászorultsághoz kötik [Alaptörvény XIX. cikk (1)–(2) és (4) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Nem igazolható, hogy a közsférában alkalmazott, öregségi nyugdíjban részesülő személy hasonló vagy lényegében hasonló helyzetben van, mint a magángazdaságban foglalkoztatott, öregségi nyugdíjban részesülő személy (Alaptörvény XV. cikk).

87. 30/2017. (XI. 14.) AB HATÁROZAT – KÖZFOGLALKOZTATÁS

BERKES LILLA

ELVI TÉTEL 1.

A közfoglalkoztatás a szociálpolitika és a foglalkoztatáspolitikai metszéspontjában helyezkedik el. Eltérően ítéendő meg az egyéb munkaerőpiaci foglalkoztatási jogviszonyoktól, valójában egy időben meghosszabbított és feltételhez, munkateljesítményhez kötött szociális ellátás. Egyaránt irányadók rá az Alaptörvény

XII. cikk (2) bekezdésében (a munkavégzéshez történő hozzáférés), illetve a XIX. cikk (1) bekezdésében (szociális biztonságra törekvés) foglalt államcélok is (Alaptörvény XII. cikk, XIX. cikk).

ELVI TÉTEL 2.

Az általános jogegyenlőség szabálya levezethető az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdéséből is, ezért az indítványozók hivatkozhatnak arra mind a XV. cikk (1), mind pedig annak (2) bekezdése tekintetében. Az alapjogok egyenlőségét biztosító XV. cikk (2) bekezdését a XIX. cikk (3) bekezdése alapján előírható feltétel nem üresítheti ki, alapjog korlátozására ilyen feltétel előírása során is csak az I. cikk (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelően kerülhet sor [Alaptörvény XV. cikk (1)–(2) bekezdés].

88. 34/2017. (XII. 11.) AB HATÁROZAT – A SAJTÓ OBJEKTÍV FELELŐSSÉG ALÓLI MENTESÜLÉSÉNEK LEHETŐSÉGE

KOLTAY ANDRÁS

ELVI TÉTEL 1.

A sajtószabadság a szólásszabadság intézménye, azaz a véleménynyilvánítás és az információszerezés eszköze. A sajtónak alkotmányos küldetése van, mégpedig az, hogy ellenőrizze a közhatalom gyakorlóit, és bemutassa a közügyek alakításában részt vevő személyek és intézmények tevékenységét (Alaptörvény IX. cikk).

ELVI TÉTEL 2.

A tényállítások és az értékítéletek megítélése között különbséget kell tenni, ami kihat védelmük mértékére is (Alaptörvény IX. cikk).

ELVI TÉTEL 3.

A sajtó tájékoztató tevékenységének szabadságát minél szélesebb körben kell biztosítani, azonban az nem lehet korlátlan (Alaptörvény IX. cikk).

ELVI TÉTEL 4.

Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben a médiatartalom-szolgáltató közügyről nyújtott tájékoztatást, az újságírók nem saját állításait vagy véleményüket tárták a nyilvánosság elé (Alaptörvény IX. cikk).

ELVI TÉTEL 5.

A mások állításait közlő sajtó felelősségének korlátozottsága kiváltképp fennáll akkor, amikor a média a közéleti vita frontvonalában tevékenykedő politikusok kijelentéseit terjeszti. Ezzel együtt a média felelőssége nemcsak a közlések tar-

talma, hanem sajátos módon azok széles nyilvánossághoz jutása tekintetében is speciális (Alaptörvény IX. cikk).

ELVI TÉTEL 6.

A közéleti szereplők sajtótájékoztatóján a közügyek vitájának körében egymást érintően tett kijelentésekről hűen, saját értékelés nélkül tudósító, a közlések beazonosítható forrását egyértelműen megjelölő és a jóhírnevet esetleg sértő tényállításokkal érintett személy cáfolatának is helyet biztosító (vagy a válaszáadás lehetőségét felkínáló) médiatartalom-szolgáltató a sajtószabadság által védett alkotmányos küldetését teljesíti, így e tevékenységét nem lehet a személyiségi jogsértés polgári jogi szankcióit megalapozó híresztelésenként értékelni (Alaptörvény IX. cikk).

89. 3001/2018. (I. 10.) AB HATÁROZAT – TÖRTÉNÉSZEK KÖZTI TUDOMÁNYOS VITA

SZALAY KLÁRA

ELVI TÉTEL 1.

Az Alkotmánybíróság feladata, hogy a bírói döntéseket érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vizsgálja és kiküszöbölje. Nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe annak megítélése, hogy a bíróság döntése az ügyben meghozható egyedüli helytálló döntés volt-e, ahogyan az sem, hogy a bírói törvényértelmezés, a bizonyítékok mérlegelése, valamint az azokból levont következtetések helyesek-e [Alaptörvény IX. cikk (1) és (4) bekezdés, VI. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A véleménynyilvánítás szabadságának védelmi köre kiterjed az interjút adó történész álláspontját figyelemfelhívó módon, az általánosítás és a túlzás megengedett eszközeivel, helyenként felfokozott hangnemben kritizáló véleményére, amelynek részeként bírálta az indítványozó intézetvezetői alkalmasságát, valamint az általa vezetett történetkutató intézet ideológiai elfogultságát [Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdés].

90. 9/2018. (VII. 9.) AB HATÁROZAT – EURÓPAI SZABADALMI BÍRÓSÁG

GOMBOS KATALIN – ORBÁN ENDRE

ELVI TÉTEL 1.

Mindaddig, amíg a tagállamok által megkötött nemzetközi szerződés nem válik az uniós vívmányok részévé, a Magyarország által megkötni szándékozott nemzetközi megállapodás esetében vizsgálni szükséges, hogy az Alaptörvény Q) cikke vagy E) cikke biztosít-e számára alkotmányos jogalapot.

ELVI TÉTEL 2.

Magánjogi jogviták egy csoportjának elbírálására vonatkozó joghatóságot – uniós jogalap híján – nemzetközi intézményre ruházni csak az alkotmány módosításával lehetséges [Alaptörvény Q) cikk].

91. 10/2018. (VII. 18.) AB HATÁROZAT – AZ ÖSSZBÜNTETÉSI SZABÁLYOK IDŐBELI HATÁLYA

HOLLÁN MIKLÓS

ELVI TÉTEL 1.

Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés vonatkozásában összbüntetésre vonatkozó szabályozás alkalmazása visszaható hatályúnak minősül akkor is, ha annak hatálybalépését nem az összes, hanem csak az egyik alapítélet jogerőre emelkedése előzi meg.

ELVI TÉTEL 2.

Az érdemi szabályozások összevetésével kell vizsgálni az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése vonatkozásában azt, hogy a visszaható hatályú alkalmazást előíró átmeneti rendelkezés az elkövetőre nézve hátrányos-e.

ELVI TÉTEL 3.

A szabályozás visszaható hatálya és ad malam partem jellege az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése esetén szükséges, de nem elégséges feltétele egy büntető jogszabály alaptörvény-ellenességének.

92. 17/2018. (X. 10.) AB HATÁROZAT – HUNGARORING

POTJE LÁSZLÓ – IFJ. BIHARI MIHÁLY

ELVI TÉTEL 1.

A szomszédjogi szabályokra – és a kártérítés anyagi jogára is – vonatkoznak alkotmányossági követelmények, ám ezek alkotmányos védelme nem az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében garantált bírósághoz fordulás jogára, hanem a XIII. cikk (1) bekezdésében lefektetett tulajdonhoz való jogra vezethetők vissza [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A zajvédelem terén a jogi védelem anyagi jogi alappillérei közé tartoznak a kibocsátási határértékek. Ennek ellenére a határérték emelése nem minősíthető automatikusan a védelmi szint csökkenésének, a visszalépés értékelése ugyanis nem pusztán számszaki elemzést igényel [Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

A zajszennyezés elleni védelem (a környezetvédelmi szabályokkal már biztosított zajvédelem) az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdésének alkotmányos védelmi körébe tartozik. Az egészséges környezethez való jog alanyi jogi tartalma pedig a visszalépés tilalmában ölt testet. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint minden esetben a jogalkotónak kell igazolnia azt, hogy a szabályozás nem jelent visszalépést, és amennyiben nem igazolható, akkor az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján kell megítélni a korlátozás alkotmányosságát [Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 4.

A zajvédelem elért szintjében való visszalépés szükségességét indokolhatja a vállalkozáshoz való jog érvényesítése, aránytalannak minősül azonban, ha a jogalkotó nem a legenyhébb korlátozó megoldások egyikét alkalmazza [Alaptörvény XXI. cikk].

93. 23/2018. (XII. 28.) AB HATÁROZAT – KÖZHATALMI SZERV ALKOTMÁNYJOGI PANASZA

CHRONOWSKI NÓRA – VINCZE ATTILA

ELVI TÉTEL 1.

Megalapozhatja az állami szerv indítványozói jogosultságát az indítványozónak a nemzetgazdaságban, a pénzügyi közvetítőrendszerben elfoglalt különleges és

kiemelkedő jelentősége, valamint az, hogy az indítványozó közvetve a magánfelek azon alkotmányosan védett alapjogi igényét érvényesíti, hogy jogvitájukat tisztességes eljárás keretében döntse el a bíróság [Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pont, Abtv. 27. §].

ELVI TÉTEL 2.

Az Alaptörvény 28. cikke szerinti jogértelmezési szabály kifejezett figyelmet kivül hagyása önkényes bírói jogértelmezéshez vezethet, amely sértheti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot.

ELVI TÉTEL 3.

Az a bírósági jogértelmezés, amely a jogszabály céljának vizsgálatát teljes mértékben és kifejezetten kizárja, alaptörvény-ellenesnek minősül [Alaptörvény 28. cikk, XXVIII. cikk (1) bekezdés].

94. 3024/2019. (II. 4.) AB HATÁROZAT – MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ SZEMÉLYEK

HUNGLER SÁRA

ELVI TÉTEL 1.

A megváltozott munkaképességű személyeknél az állapotjavulás ténye, amely a korábbi ellátás összegének csökkentését eredményezi, olyan garanciális előírás alkalmazása a jogalkotó részéről, amely a szerzett jogok védelmét szolgálja, azaz a korábbi ellátás összege tekintetében az alkotmányos elvárásoknak megfelelő indok nélküli csökkentés akadályát képezi [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

Az állapotjavulás az eljárás során önállóan, az érintett személy egyedi helyzetére tekintettel, orvosszakmai és nem pusztán jogi, szakértői vizsgálatot és bizonyítást igényel. Az állapotjavulás bizonyításának hiányában az eljáró hatóságok nem tesznek eleget a tisztességes eljáráshoz való jog alkotmányos követelményének.

95. 1/2019. (II. 13.) AB HATÁROZAT – SZOVJET HŐSI EMLÉKMŰ

TÖRÖK BERNÁT

ELVI TÉTEL 1.

A szólásszabadság hatálya (védelmi köre) azokra a kommunikatív aktusokra terjed ki, amelyek a nyilvános társadalmi párbeszédhez tartoznak [Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A szólásszabadság a nem szavakkal kifejezett tetteges megnyilvánulásra is kiterjedhet. Ennek szükséges, de nem elégséges feltétele, hogy a cselekményt elkövető a véleménye kifejezésének céljából cselekedjen. A szólásszabadság alkalmazásához emellett az is szükséges, hogy a közlés választott formája objektív módon is alkalmasnak tekinthető eszköze, közvetítője legyen gondolatok közlésének [Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

A köztéri alkotások, emlékművek megcsúfításának konkrét cselekménye adott esetben a véleménynyilvánítás jogának hatálya alá (védelmi körébe) tartozó fontos közéleti véleménynek, más esetben azonban a társadalmi együttélési szabályokat sértő vandalizmusnak minősülhet. Ha egy szobor megcsúfítása mind az így megnyilvánuló személy véleményközlő célja, mind pedig az objektív mérlegelés szerint a véleménynyilvánítás aktusa, akkor jogszerűségéről a szólásszabadság mércéi szerint kell döntést hozni [Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdés].

96. 3/2019. (III. 7.) AB HATÁROZAT – JOGELLENES BEVÁNDORLÁS ELŐSEGÍTÉSE

BÉKÉS ÁDÁM

ELVI TÉTEL 1.

Az egyes bűncselekmények tényállási ismérveit a törvénynek kell meghatároznia. Az új Btk.-tényállással kapcsolatban nincs kellő következtetési alap annak megállapítására, hogy az abban szereplő egyes meghatározások – szervező tevékenység, határmegfigyelés szervezése, hálózat építése vagy működtetése – eleve értelmezhetetlenek és ezért alkalmazhatatlanok lennének [Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A jogellenes bevándorlás elősegítésének büntetőjogi tényállása nem terjedhet ki az elesettek és a szegények megsegítésének kötelességét teljesítő, önzetlen, a tényállásban tiltott céllal összefüggésben nem álló magatartásokra [Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdés].

97. 4/2019. (III. 7.) AB HATÁROZAT – ZÖLDHATÓSÁGOK INTEGRÁCIÓJA

SULYOK KATALIN

ELVI TÉTEL 1.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a környezet- és természetvédelem területén a szervezeti jog és az eljárási kérdések is a visszalépés tilalmának alkalmazási hatálya alatt állnak [XXI. cikk (1) bekezdés, P) cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A védelmi jellegű garancia nem a szakhatósági közreműködés intézményében rejlik, hanem a jogszerű hatósági döntésben. Nem alapozható alkotmányossági felülvizsgálat arra a feltételezésre, hogy az általános hatáskörű államigazgatási szerv kevésbé szolgálja a jogszabályok érvényre juttatását [XXI. cikk (1) bekezdés, P) cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Ugyanakkor vizsgálni kell, hogy csökken-e a garanciarendszer hatékonysága, mert az visszalépést jelentene a védelmi szintben. Ezért vizsgálandó, nőtt-e annak kockázata, hogy a környezeti és természeti értékeket és érdekeket sértő döntés születik az integrált szervezetrendszerben. Nem történt visszalépés a védelmi szintben, mert új anyagi jogi előírások megfelelő garanciát adnak e kockázat elkerülésére [XXI. cikk (1) bekezdés, P) cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 4.

Alkotmányos követelmény, hogy a hatóság a környezeti szempontokat ne rendelje alá egyéb szempontoknak. E feltétel teljesülése esetén a szervezetrendszer átalakítása nem jelent visszalépést a már elért jogszabályi védelmi szinttől [XXI. cikk (1) bekezdés, P) cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 5.

A szakhatósági közreműködéshez képest a szakkérdés vizsgálata során nem biztosított, hogy az engedélyező hatósági határozat kifejezett megállapítást tegyen arról, hogy az abban foglaltak teljesítése nem veszélyeztet vagy károsít környezeti elemet. A tisztességes hatósági eljáráshoz való jog az integrált államigazgatási szervezetrendszerben megköveteli, hogy kifejezett törvényi rendelkezés tisztázza, mit és milyen módon kell a döntést hozó hatóságnak döntésbe foglalnia a környezeti és természeti szakkérdés vizsgálata körében [XXI. cikk (1) bekezdés, P) cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk].

ELVI TÉTEL 6.

Az egészséges környezethez való jog intézményvédelmi oldala megköveteli, hogy a jogsértő hatósági döntéssel szemben a jogsérelem hatékony orvoslását lehessen kérni. Alkotmányos mulasztás folytán a jogalkotó köteles eljárési jogalkotás révén megteremteni annak kifejezett kötelezettségét, hogy a hatósági döntés rendelkező részében megjelenjen a környezeti elem és természeti érték megóvására vonatkozó megállapítás [XXI. cikk (1) bekezdés, P) cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk].

98. 9/2019. (III. 22.) AB HATÁROZAT – AZ ÚN. TAIGETOSZ-TÖRVÉNY

LUX ÁGNES

ELVI TÉTEL 1.

Az Alaptörvényben biztosított művelődéshez való jogot garantálja a köznevelési törvény is, amely értelmező rendelkezései között változatlanul kiemelt figyelmet igénylő gyermekként említi az SNI és a BTMN tanulókat, akik különleges bánásmódban részesülnek (Alaptörvény XI. cikk).

ELVI TÉTEL 2.

A BTMN tanulók mentesítésből való kizárásának észszerű indoka lehet, hogy a két kiemelt (SNI és BTMN) tanulói csoport fejlesztése – az eltérő állapotuk, valamint a BTMN tanulók egyéni adottságainak különbözősége folytán –, a különböző fajta és eltérő mértékű tanulási nehézségeik és ebből adódó eltérő tanulási hátrányaik leküzdése önmagában a tanulók értékelésére vonatkozó differenciált szabályozással is megvalósítható [Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Nem lehet olyan egységes homogén csoportot nevesíteni, amelyet a köznevelési törvény érintett módosítása hatását tekintve egyértelműen hátrányosan érint. A nem fogyatékossgal élő – BTMN – tanulók az értékelés alóli mentesítés által nem kerülnek kedvezőtlenebb helyzetbe [Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdés].

ELVI TÉTEL 4.

A „sajátos nevelési igény” megjelölés nem sérti a tanulók jó hírnévhez való jogát, mivel az alóltalan tény nem állít vagy híresztel, hanem szakértői bizottság által, szakértői vélemény alapján kerül megállapításra objektív feltételek fennállása esetén [Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 5.

Az állam a közoktatás szabályrendszerének átalakításakor nem számolhat fel valamely, jelen esetben a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küz-

dő tanulók számára a jogszabály szerint is minden esetben szakértői vélemény alapján biztosított, így szakmailag indokolt, megalapozott kedvezményt anélkül, hogy ezzel egyidejűleg ne gondoskodna az érintettek számára más, a megszüntetett kedvezménnyel egyenértékű, valódi segítséget nyújtó könnyítésről (Alaptörvény XVI. cikk).

99. 22/2019. (VII. 5.) AB HATÁROZAT – KÖZIGAZGATÁSI BÍRÁSKODÁS

BALÁZS ISTVÁN

ELVI TÉTEL 1.

A közigazgatási bíróságok tervezett felállítására kellő felkészülési idő után került volna sor [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 2.

A jogalkotónak széles körű szabadsága van a közigazgatási bíróságok igazgatási rendjének kialakításában, a miniszteri igazgatási modell nem sértené sem a hatalommegosztást, sem a bírói függetlenséget, ha a miniszter hatásköre nem terjed ki az ítélkezési tevékenység befolyásolására. A bíróságok igazgatása a végrehajtó hatalomra bízott igazgatási feladat [Alaptörvény 25. cikk (5) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

A miniszter hatásköre a bírói álláshelyekre kiírt pályázatokkal kapcsolatban akkor alkotmányos, ha az erre vonatkozó szabályok törvényi szinten jelennek meg; a döntéshozatal nem tolódik el egyoldalúan a végrehajtó hatalom irányába, megfelelően részt vesznek abban a bírói önkormányzati szervek; továbbá a szubjektív elemek minimálisra vannak szorítva. A miniszter költségvetési hatásköre a bírói önkormányzati szervek egyetértése, együttműködése, aktív részvétele nélkül nem gyakorolható. A miniszter személyügyi és a közigazgatási bíróknak adományozható címekre vonatkozó hatáskörei esetében szükséges a megfelelő, a bírói öngazgatási szervek részvételét biztosító garanciák megteremtése [Alaptörvény 25. cikk (5)–(8) bekezdés, 26. cikk].

100. 15/2020. (VII. 8.) AB HATÁROZAT – RÉMHÍRTERJESZTÉS

AMBRUS ISTVÁN – GÁRDOS-OROSZ FRUZZSINA

ELVI TÉTEL 1.

Az Alkotmánybíróság megerősítette, hogy az állampolgárok jogaiba való legsú-

lyosabb beavatkozás lehetőségét magában hordozó büntetőjog területén egy új törvényi tényállás megalkotása – a jogszabály közvetlen hatályosulására hivatkozással – akkor is megalapozhatja az indítványozás jogát, ha a panaszossal szemben nem indult büntetőeljárás az alapul fekvő bűncselekmény megvalósításának gyanúja miatt [Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pont].

ELVI TÉTEL 2.

A különleges jogrend esetei olyan speciális alkotmányjogi helyzetet jelentenek, amikor egyes alapvető jogok, mint például a véleménynyilvánítás szabadsága, az Alaptörvénnyel összhangban, az általánosan megengedettnél nagyobb mértékben korlátozhatóak [Alaptörvény 54. cikk (1) bekezdés].

ELVI TÉTEL 3.

Nem jelenti a nullum crimen sine lege elvének megsértését, ha egy új bűncselekményi tényállás nem tartalmaz eleve értelmezhetetlen és ezért alkalmazhatatlan elemeket, így a korábbi gyakorlat alapján a norma immanens jelentése a jogalkalmazó által feltárható. A büntetőjogi tényállások restriktív értelmezése különleges jogrend idején történő elkövetés esetén is kötelezettsége a bíróságoknak [Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdés].